

T.C.
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Müzik Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı

**EĞİTİM ALMAKTA OLAN ÖZEL GEREKSİNİMLİ
BİREYLERİN MÜZİK EĞİTİMLERİNİN İNCELENMESİ**

Cem İNCESU
Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı
Prof. Dr. H. Seval KÖSE

Burdur, 2024

T.C.
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Müzik Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı

**EĞİTİM ALMAKTA OLAN ÖZEL GEREKSİNİMLİ
BİREYLERİN MÜZİK EĞİTİMLERİNİN İNCELENMESİ**

Cem İNCESU
Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı
Prof. Dr. H. Seval KÖSE

Burdur, 2024

MAKÜ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**YÜKSEK LİSANS/DOKTORA JÜRİ
ONAY FORMU**

MAKÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 22.12.2023 tarih ve 496/6 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından 08.01.2024 tarihinde tez savunma sınavı yapılan Cem İncesu'nun "Eğitim Almakta Olan Özel Gereksinimli Bireylerin Müzik Eğitimlerinin İncelenmesi" konulu tez çalışması Güzel Sanatlar Anabilim Dalından YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ

ÜYE (TEZ DANIŞMANI): Prof. Dr. H Seval KÖSE

ÜYE : Prof. Gökay YILDIZ

ÜYE : Dr. Öğr. Üyesi Aykut Önder SARIÇİFTÇİ

ONAY

M.A.K.Ü Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun/...../..... tarih ve/..... sayılı kararı.

İMZA / MÜHÜR

BİLDİRİM

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu taahhüt edip tezimin kaynak göstermek koşuluyla aşağıda belirttiğim şekilde fotokopi ile çoğaltılmasına izin veriyorum.

Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Tezim/Raporum sadece Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

Tezimin/Raporumun yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Cem İNCESU

Tarih

İmza

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim boyunca bana çalışma disiplini kazandıran danışman hocam Prof. Dr. H. Seval Köse'ye çok teşekkür ediyorum. Bu öğretim sürecimde derslerine katıldığım Prof. Dr. Esra Dalkıran'a, Prof. Dr. Sibel Karakelle'ye, Prof. Gökay Yıldız'a, Prof. Dr. Zeki Nacakcı' ya çok teşekkür ederim. Özel Eğitim Bölümünden Prof. Dr. Ümit Şahbaz'a ve Dr. Öğr. Üyesi Mehtap Coşgun Başar'a çok teşekkür ederim.

**Eğitim Almakta Olan Özel Gereksinimli Bireylerin Müzik Eğitimlerinin
İncelenmesi
(Yüksek Lisans Tezi)**

Cem İNCESU

ÖZ

Eğitim almakta olan özel gereksinimli bireylerin müzik eğitimlerinin incelendiği bu araştırma, Özel Eğitim Uygulama Okulları ile Özel Eğitim Meslek Okullarını kapsamaktadır.Bu özel eğitim kurumlarında yürütölen müzik dersleri; müziksel boyutlar, müzik öğretim yöntemleri, bireylerin müziğe ilgileri, müzik eğitiminin özel gereksinimli bireylerin bilişsel ve sosyal gelişimlerine etkileri bağlamında incelenmektedir. Araştırma süreci nitel araştırma yöntem ve teknikleri ile planlanıp yürütölmüştür. Ana veri kaynakları ilgili literatür yanında, bu kurumlarda görev yapan özel eğitim ve müzik öğretmenlerine uygulanmak üzere araştırmacı tarafından hazırlanan yarı-yapılandırılmış görüşme formudur. Bu yönüyle araştırma, özel gereksinimli bireylerin müzik eğitimlerini inceleyerek bilimsel araştırma kural ve güvenilirliği çerçevesinde ortaya koymayı amaçlamaktadır.Tez, bu kapsam ve amaç doğrultusunda ulaşılabilecek bilimsel sonuçları ile alanına katkı yapacak öneme sahiptir.Araştırma kapsamında, Ankara'da;Çankaya, Keçiören, Altındağ, Yenimahalle, Pursaklar, Etimesgut merkez ilçelerindeki Özel Eğitim Uygulama Okulları ile Özel Eğitim Meslek Okullarında görev yapan müzik öğretmenleri ile özel eğitim öğretmenlerinin görüşleri alınmıştır. Veriler nitel analiz tekniği ile çözümlenmiştir.Araştırma sonuçları, bu kurumlardaki müzik derslerinde Orff Schulwerk dışında bir eğitim yönteminin kullanılmadığını,müzik derslerinin özel gereksinimli bireylerin bilişsel ve sosyal gelişimlerinde etkili olduğu, bu konuda en etkili müziksel boyutların "Şarkı Söyleme ve Koroda Şarkı Söyleme" ile "Hareket ve Ritim Çalışmaları" olduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dalcroze Eurhythmics, Kodály, Müzik Eğitimi, Nordoff-Robbins, Orff Schulwerk, Özel Eğitim, Özel Eğitim Kurumları, Ulwila

Sayfa adedi: 77

Danışman: Prof. Dr. H. Seval KÖSE

**Examining the Music Education of Individuals with Special Needs
Receiving Education
(Master Thesis)**

Cem İNCESU

ABSTRACT

This research, which examines the music education of individuals with special needs includes Special Education Practice schools and Special Education Vocational schools. Music lessons conducted in these special educational institutions are examined in the context of musical dimensions, music teaching methods, individuals' interest in music, and the effects of music education on the cognitive and social development of individuals with special needs. The research process was planned and carried out using qualitative research methods and techniques. The main data sources are the relevant literature as well as the semi-structured interview form prepared by the researcher to be applied to special education and music teachers working in these institutions. In this aspect, the research aims to examine the music education of individuals with special needs and present it within the framework of scientific research rules and reliability. The thesis has the importance of contributing to the field with the scientific results to be achieved in line with this scope and purpose. Within the scope of the research, the opinions of music teachers and special education teachers working in Special Education Practice schools and Special Education Vocational schools in the central districts of; Çankaya, Keçiören, Altındağ, Yenimahalle, Pursaklar and Etimesgut in Ankara were taken. The data were analyzed using the qualitative analysis technique. According to the results of the research; it was revealed that no education method other than Orff Schulwerk is used in the music lessons in these institutions, that music lessons are effective in the cognitive and social development of individuals with special needs, and that the most effective musical dimensions in this regard are "singing and singing in the choir" and "movement and rhythm studies".

Key Words: Dalcroze Eurhythmics, Kodály, Music Education, Nordoff-Robbins, Orff Schulwerk, Special Education, Special Educational Institutions, Ulwila

Page number: 77

Supervisor: Prof. Dr. H. Seval KÖSE

İÇİNDEKİLER

BİLDİRİM	i
TEŞEKKÜR.....	ii
ÖZ	iii
ABSTRACT.....	iv
TABLolar LİSTESİ.....	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
KISALTMALAR	xi
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Problem Cümlesi.....	3
1.2.1. Alt Problemler.....	3
1.3. Araştırmanın Amacı ve Önemi	4
1.4. Sayıtlar	4
1.5. Sınırlılıklar	4
BÖLÜM II.....	5
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	5
2.1. Kuramsal Çerçeve	5
2.1.1. Özel Eğitim.	5
2.1.2. Özel Eğitimde Müzik Eğitiminin Yeri.....	6
2.2. Özel Gereksinimli Bireylerin Müzik Eğitimlerinde Kullanılan Müziksel Boyutlar.....	7
2.2.1. Şarkı Söyleme ve Koroda Şarkı Söyleme Müziksel Boyutu.	7
2.2.2. Hareket ve Ritim Çalışmaları Müziksel Boyutu.	8
2.2.3. Müziksel Doğaçlama Boyutu.....	8
2.2.4. Enstrüman Eğitimi ve Nota, Solfej Eğitimi Müziksel Boyut.....	9
2.3. Özel Gereksinimli Bireylerin Müzik Eğitimlerinde Kullanılan Eğitsel Yöntemler.....	10
2.3.1. Dalcroze Eurhythmics Yöntemi.....	10
2.3.2. Zoltan Kodály Yöntemi.	11
2.3.3. Orff Schulwerk Yöntemi.....	12

2.3.4. Nordoff-Robbins Yöntemi.	13
2.3.5. Ulwila Yöntemi.	15
2.4. İlgili Araştırmalar.	18
BÖLÜM III	19
YÖNTEM.....	19
3.1.Araştırmanın Yöntemi.....	19
3.2. Evren Örneklem	19
3.3. Veri Toplama Araçları	19
3.4. Verilerin Analizi.....	20
BÖLÜM IV	21
BULGULAR VE YORUM.....	21
4.1. Özel Eğitim Uygulama Okullarında ve Özel Eğitim Meslek Okullarında Eğitim Almakta Olan Özel Gereksinimli Bireylerin Müzik Eğitimlerinde Yararlanılan Müziksel Boyutlar ve Eğitsel Yöntemler.....	21
4.1.1. Müziksel Boyutlar Nelerdir?.....	21
4.1.2. Eğitsel Yöntemler Nelerdir?	24
4.2. Özel Eğitim Uygulama Okullarında ve Özel Eğitim Meslek Okullarında Verilen Müzik Eğitiminin, Eğitim Almakta Olan Özel Gereksinimli Bireylerin Bilişsel Gelişimlerine Katkılarına İlişkin Özel Eğitim Öğretmenlerinin Görüşleri Nasıldır?	26
4.3. Özel Eğitim Uygulama Okullarında ve Özel Eğitim Meslek Okullarında Verilen Müzik Eğitiminin, Eğitim Almakta Olan Özel Gereksinimli Bireylerin Sosyal Gelişimlerine Katkılarına İlişkin Özel Eğitim Öğretmenlerinin Görüşleri Nasıldır?	29
4.4. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Özel Eğitim Uygulama Okullarında ve Meslek Okullarında Verilen Müzik Eğitiminin Boyutlarının; Eğitim Almakta Olan Özel Gereksinimli Bireylerin Bilişsel Gelişimlerine Katkılarının Etkililik Sıralaması Nasıldır?	33
4.5.Özel Eğitim Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre; Özel Eğitim Uygulama Okullarında ve Meslek Okullarında Verilen Müzik Eğitiminin Boyutlarının; Eğitim Almakta Olan Özel Gereksinimli Bireylerin Sosyal Gelişimlerine Katkılarının Etkililik Sıralaması Nasıldır?	36

4.6. Özel Eğitim Uygulama Okullarında ve Özel Eğitim Meslek Okullarında Eğitim Almakta Olan Özel Gereksinimli Bireylerin Müzik Derslerine İlgilerine İlişkin Özel Eğitimde Çalışan Müzik Öğretmenlerinin Görüşleri Nasıldır?	41
4.7. Özel Eğitim Uygulama Okullarında ve Özel Eğitim Meslek Okullarında Eğitim Almakta Olan Özel Gereksinimli Bireylerin Müzik Derslerine İlgilerine İlişkin Özel Eğitimde Çalışan Özel Eğitim Öğretmenlerinin Görüşleri Nasıldır?	43
BÖLÜM V	46
SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	46
5.1. Sonuç ve Tartışma.....	46
5.2.Öneriler	49
KAYNAKLAR	50
EKLER.....	56
Ek-1	57
Ek-2.....	59
ÖZGEÇMİŞ	61

TABLolar LİSTESİ

<u>Tablolar</u>	<u>Sayfa</u>
Tablo 1. Müzik Eğitimi Boyutlarının Özel Eğitim Uygulama Okullarında Uygulanma Durumu.....	21
Tablo 2. Müzik Eğitimi Boyutlarının Özel Eğitim Meslek Okullarında Uygulanma Durumu.....	22
Tablo 3. Özel Eğitim Uygulama Okullarındaki Müzik Öğretmenlerinin Müzik Öğretim Yöntemlerini Uygulama Durumu.....	24
Tablo 4. Özel Eğitim Meslek Okullarındaki Müzik Öğretmenlerinin Müzik Öğretim Yöntemlerini Uygulama Durumu.....	25
Tablo 5. Müzik Eğitiminin Özel Eğitim Uygulama Okullarında Bilişsel Gelişime Katkıları ile İlgili Özel Eğitim Öğretmenlerinin Görüşleri	26
Tablo 6. Müzik Eğitiminin Özel Eğitim Meslek Okullarında Bilişsel Gelişime Katkıları ile İlgili Özel Eğitim Öğretmenlerinin Görüşleri.....	28
Tablo 7. Müzik Eğitiminin Özel Eğitim Uygulama Okullarında Sosyal Gelişime Katkıları ile İlgili Özel Eğitim Öğretmenlerinin Görüşleri.....	30
Tablo 8. Müzik Eğitiminin Özel Eğitim Meslek Okullarında Sosyal Gelişime Katkıları ile İlgili Özel Eğitim Öğretmenlerinin Görüşleri.....	31
Tablo 9. Özel Eğitim Uygulama Okullarında Verilen Müzik Eğitiminin Boyutlarının Eğitim Almakta Olan Özel Gereksinimli Bireylerin Bilişsel Gelişimlerine Katkılarının Etkililik Sıralaması.....	33
Tablo 10. Özel Eğitim Meslek Okullarında Verilen Müzik Eğitiminin Boyutlarının; Eğitim Almakta Olan Özel Gereksinimli Bireylerin Bilişsel Gelişimlerine Katkılarının Etkililik Sıralaması.....	35
Tablo 11.Özel Eğitim Uygulama Okullarında Verilen Müzik Eğitiminin Boyutlarının Eğitim almakta Olan Özel Gereksinimli Bireylerin Sosyal Gelişimlerine Katkılarının Etkililik Sıralaması.....	37
Tablo 12. Özel Eğitim Meslek Okullarında Verilen Müzik Eğitiminin Boyutlarının Eğitim Almakta Olan Özel Gereksinimli Bireylerin Sosyal Gelişimlerine Katkılarının Etkililik Sıralaması.....	39

Tablo 13. Özel Eğitim Uygulama Okullarında Eğitim Almakta Olan Özel Gereksinimli Bireylerin Müzik Derslerine İlgilerine İlişkin Özel Eğitimde Çalışan Müzik Öğretmenlerinin Görüşleri.....	41
Tablo 14. Özel Eğitim Meslek Okullarında Eğitim Almakta Olan Özel Gereksinimli Bireylerin Müzik Derslerine İlgilerine İlişkin Özel Eğitimde Çalışan Müzik Öğretmenlerinin Görüşleri.....	42
Tablo 15. Özel Eğitim Uygulama Okullarında Eğitim Olmakta Olan Özel Gereksinimli Bireylerin Müzik Derslerine İlgilerine İlişkin Özel Eğitimde Çalışan Özel Eğitim Öğretmenlerinin Görüşleri.....	43
Tablo 16. Özel Eğitim Meslek Okullarında Eğitim Almakta Olan Özel Gereksinimli Bireylerin Müzik Derslerine İlgilerine İlişkin Özel Eğitimde Çalışan Özel Eğitim Öğretmenlerinin Görüşleri.....	44

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sekiller

Sayfa

Şekil 1. Ulwila Renkli Nota Sistemi..... 16

Şekil 2. Ulwila Solo ve Eşlikli Şarkı Örneği..... 17

KISALTMALAR

OSB : Otizm Spektrum Bozukluk

ÖEMO: Özel Eğitim Meslek Okulu

ÖEUO: Özel Eğitim Uygulama Okulu

SP : Serebral Palsi

BÖLÜM I

GİRİŞ

İnsanın anlama öğrenme bilme isteği, eğitimin kurumsal bir yapıya dönüşmesine neden olmuştur. Yaşamın her alanında bilgilerin güncellenmesi, bu yapının temelini daha da sağlamlaştırmaktadır. Eğitim çok geniş bir kavram olduğu için alanları ve içerikleri de çok geniştir. Duyuların eğitimi, aklın eğitilmesini kolaylaştırır; somut ve kalıcı bir hale getirilmesini sağlar. Müzik eğitimi disiplinler arası geçişleriyle duyuların eğitilmesine ve aklın eğitilmesine katkı sağlamaktadır. Birçok eğitimci ve düşünür, müzikle ilgili düşüncelerini yüzyıllar öncesinden belirtmiştir.

Tarman S. (2016)'daki çalışmasında “Konfüçyüs (M.Ö. 552-479) müziğin kişisel ve toplumsal gücüne işaret etmiş, üstün insan; müziği, kültürün mükemmelleşmesi yolunda kullanan insandır.” Aristoteles (M.Ö. 384-322) “İyi bir karaktere ulaşmada erken ve yoğun bir müzik eğitiminin önemini vurgulamıştır.” Anlaşılacağı gibi bilgelere ve filozoflara göre müziğin insan hayatındaki yeri çok önemlidir. Müzik eğitiminin erken yaşta itibaren verilmesi bireyin iyiliğine olacaktır. Erken yaşta verilen müzik eğitiminin; sosyal, bilişsel, psikomotor ve dil gelişimine katkısını yapılan araştırmalardan bilmekteyiz. Bu durum özel gereksinimli bireyler için de geçerlidir. Bilişsel ve sosyal birçok açıdan zorluklar yaşayan özel gereksinimli bireylerin müziği öğrenmeleri için bazı yöntem ve teknikler uygulanmaktadır.

1.1. Problem Durumu

İnsanı diğer canlılardan ayıran özelliği aklını yürütme yeteneği olmasıdır. Doğa karşısında fiziksel olarak diğer omurgalı canlılara göre güçsüz olan insanoğlu çareyi aklına başvurmakta bulmuştur. İnsanın akıl yardımıyla düşünme eğilimi zaman içerisinde kurumsal bir yapıya dönüşmüştür. Bu kurumsal yapı eğitim adıyla yaşamımızın içerisinde bulunmaktadır. Eğitim insanın bu bilme ihtiyacına cevap vererek hem kendisini tanımasını hem de topluluk içinde ortak bir kültür oluşturmasını sağlar. Ancak toplumu oluşturan bireylerin tümü *ortak genel eğitimin gerçekleşmesi*

için gerekli niteliklere, aynı ya da benzer düzeye sahip olmayabilirler. Bu durum ilgi, yetenek, ihtiyaç vb. konulardaki farklılıkların yanında *alt ve üst özel gereksinim* farklılıkları nedeniyle *Özel Eğitim* alanının gerekliliğini işaret etmektedir.

Ülkemizde Özel Eğitim Uygulama ve Meslek Okulları bu konuda hizmet vermektedirler. Özel Eğitim Hizmetleri (2012)Özel eğitim bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından anlamlı düzeyde farklılık gösteren bireylerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak üzere geliştirilmiş, eğitim programları ve özel olarak yetiştirilmiş, personel ile uygun ortamlarda sürdürülen eğitime denir. Bu tanımdan anlaşılacağı gibi özel eğitim alan uzmanları ve bu alan için yetiştirilmiş personeller, özel eğitime katkı sağlamaktadır.

Bu yapı bir özel eğitim öğrencisinin eğitimi, öğretimi ve öz bakım becerilerini geliştirmek için çok önemlidir. Özel eğitimi talep eden bireylerin doğadan gelen kalıtsal özellikleri vardır. Bu özellikler aldıkları eğitimin şeklini de belirlemektedir. Özel eğitim alan uzmanları bu özellikleri göz önünde bulundurarak özel gereksinimli öğrencilerin eğitim ve öğretim hayatlarına katkı sağlarlar. Tüm bu özel gereksinimleri dikkate alarak sadece konunun uzmanlarının değil, toplumdaki herkesin bu konuya karşı duyarlı olması gerekmektedir. Çünkü gelişmiş bir toplumdan söz edebilmek için toplumun her kesiminin değer gördüğü din, dil, ırk ve engel gözetmeksizin bir arada rahatça yaşayabildiği anlayışlı bir ortamın varlığının olması gerekir. Gelişmişlik her şeyden önce bir anlayış meselesi olduğu için gelişmiş toplumlar aynı zamanda özel eğitime ihtiyaç duyan vatandaşlarına da sahip çıkar.

Duygular duyular aracılığıyla ortaya çıktığı için resim, müzik gibi sanat dersleri bu özel çocukların duygularını düzenler ve bilişsel olarak da etkinliğini hızlandırır. Çünkü bir müzik parçasında melodiler bir düzen içerisinde insanın kulağına gelir. Müzikte en yoğun duygular bile bir düzen içerisinde yayılmaktadır. Platon (M.Ö. 427–347) müziği “Ritim ve armoni; insan ruhunun derinlerinde ruh ve beden arasında duran, vücudun zarafetini ve insan zekasını öne çıkaran, doğru yolda olduğunun tek ve en güçlü göstergesidir” şeklinde açıklamıştır (Tarman S. 2016). Yaklaşık 2500 yıl önce de Platon müziğin insan için ne kadar önemli bir disiplin olduğunu vurgulamıştır. Bu kadar önemli bir disiplin olarak *müzik eğitiminin* özel gereksinimli bireylerin eğitim süreçleri bağlamında incelendiği bu çalışma; müziksel boyutlar, eğitsel yöntemler,

özel eğitim ve müzik eğitim alan uzmanlarının konuyla ilgili görüşleri ile birlikte literatür incelemesi yoluyla irdelenmektedir.

1.2. Problem Cümlesi

Eğitim almakta olan özel gereksinimli bireylerin müzik eğitimleri nasıldır?

1.2.1. Alt problemler.

1. Özel eğitim uygulama okullarında ve özel eğitim meslek okullarında eğitim almakta olan özel gereksinimli bireylerin müzik eğitimlerinde yararlanan;

a) Müziksel boyutlar nelerdir?

b) Eğitsel yöntemler nelerdir?

2. Özel eğitim uygulama okullarında ve özel eğitim meslek okullarında verilen müzik eğitiminin, eğitim almakta olan özel gereksinimli bireylerin bilişsel gelişimlerine katkılarına ilişkin özel eğitim öğretmenlerinin görüşleri nasıldır?

3. Özel eğitim uygulama okullarında ve özel eğitim meslek okullarında verilen müzik eğitiminin, eğitim almakta olan özel gereksinimli bireylerin sosyal gelişimlerine katkılarına ilişkin özel eğitim öğretmenlerinin görüşleri nasıldır?

4. Özel eğitim öğretmenlerinin görüşlerine göre özel eğitim uygulama okullarında ve meslek okullarında verilen müzik eğitiminin boyutlarının; eğitim almakta olan özel gereksinimli bireylerin bilişsel gelişimlerine katkılarının etkililik sıralaması nasıldır?

5. Özel eğitim öğretmenlerinin görüşlerine göre özel eğitim uygulama okullarında ve meslek okullarında verilen müzik eğitiminin boyutlarının eğitim almakta olan özel gereksinimli bireylerin sosyal gelişimlerine katkılarının etkililik sıralaması nasıldır?

6. Özel eğitim uygulama okullarında ve özel eğitim meslek okullarında eğitim almakta olan özel gereksinimli bireylerin müzik derslerine ilgilerine ilişkin özel eğitimde çalışan müzik öğretmenlerinin görüşleri nasıldır?

7. Özel eğitim uygulama okullarında ve özel eğitim meslek okullarında eğitim almakta olan özel gereksinimli bireylerin müzik derslerine ilgilerine ilişkin özel eğitimde çalışan özel eğitim öğretmenlerinin görüşleri nasıldır?

1.3. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Özel eğitim ve uygulama okullarındaki ve özel eğitim meslek okullarındaki özel gereksinimli bireylerin müzik eğitimlerini; müziksel boyutlar, müzik öğretim yöntemleri, özel eğitim ve müzik eğitimi alanları bağlamında, müzik eğitiminin özel gereksinimli bireylerin gelişimlerdeki etkileri kapsamında inceleyerek bilimsel araştırma kural ve güvenilirliği ile ortaya koymayı amaçlamaktadır. Tez, bu kapsam ve amaç doğrultusunda ulaşılabilecek bilimsel sonuçları ile alanına katkı yapacak öneme sahiptir.

1.4. Sayıtlar

1. Yapılan literatür taramasında çalışmayı yürütmek için ulaşılan veriler yeterli ve nesnel olduğu düşünülerek çalışmanın geçerliliğini oluşturduğu kabul edilmektedir.
2. Yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği ile yapılan görüşmelerde uzman görüşlerinin sorulara samimi yanıtlar verdiği varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

1. Araştırmanın literatür taramasında ulaşılan ve analiz edilen yurt içinde ve yurt dışındaki çalışmalar araştırmanın sınırlılığını çizmektedir.
2. Araştırma; alan uzmanlarının görüşleri, Ankara ilinin Çankaya, Keçiören, Altındağ, Yenimahalle, Pirsaklar, Etimesgut ilçelerinin özel eğitim uygulama okullarındaki ve özel eğitim meslek okullarındaki müzik öğretmenleri ve özel eğitim öğretmenleriyle sınırlıdır.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Çerçeve

Bu bölümde literatür araştırması yapılarak çalışmanın çerçevesi belirlenmiştir.

2.1.1. Özel eğitim. Malkoç (2022:3)'e göre "Özel eğitim; bedensel, zihinsel, duygusal veya sosyal gelişim özellikleri yönünden farklı olarak dünyaya gelen bireylerin ihtiyaç duydukları, gereksinimleri doğrultusunda eğitim alarak gelişimlerini tamamlamaya çalıştıkları bir eğitimidir." Özel Eğitim Hizmetleri (2012)' e göre "Özel eğitime ihtiyacı olan birey, bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından anlamlı düzeyde farklılık gösteren bireyi ifade eder." Özel ihtiyacı (gereksinimi)olan birey tanımı aşağıda belirtilen özel gereksinimli bireyleri kapsamaktadır. Bu bireylerin diğer bireylere göre özel hazırlanmış bir eğitim programına ihtiyaçları vardır.

Ağır düzeyde zihinsel yetersizliği olan birey, zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerindeki eksiklikleri nedeniyle öz bakım becerilerinin öğretimi de dahil olmak üzere yaşam boyu süren, yaşamın her alanında tutarlı ve yoğun özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyi; orta düzeyde zihinsel yetersizliği olan birey, zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerindeki sınırlılık nedeniyle temel akademik, günlük yaşam ve iş becerilerinin kazanılmasında özel eğitim ile destek eğitim hizmetlerine yoğun şekilde ihtiyaç duyan bireyi; hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan birey, zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerinde hafif düzeydeki yetersizliği nedeniyle özel eğitim ile destek eğitim hizmetlerine sınırlı düzeyde ihtiyaç duyan bireyi ifade eder (MEB,2006). Ağır ve orta düzeydeki zihinsel yetersizliği olan bireyler, özel eğitim uygulama okullarına; hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan bireyler ise özel eğitim meslek okullarına gitmektedirler. Aşağıda bulunan özel gereksinimli bireyler, gereksinimlerinin ağırlık durumlarına göre özel eğitim uygulama okulu ya da özel eğitim meslek okullarına giderler. Rosenbaum, P., Paneth, vd. (2007)'deki çalışmada "Serebral Palsi'nin (SP) ,

erken çocukluk döneminde başlayan ve yaşam boyu devam eden iyi bilinen bir nörogelişimsel sorun ve durum olduğunu belirtmiştir.” “Serebral Palsi’li birey: Doğum öncesi, doğum sırası veya doğum sonrasında meydana gelen beyin hasarının neden olduğu kas ve sinir sistemi bozukluklarına bağlı motor becerilerde yetersizliğinden dolayı özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyi ifade eder.”(MEB,2006). Çopuroğlu, Y. C., & Mengi, A. (2014)’e göre “Otizm Spektrum Bozukluk (OSB): Otizm sorununu yaşayan bireyler genellikle temel yaşam becerilerinden yoksundurlar. Yani öz bakım, günlük yaşam, sosyal, iletişimsel ve akademik becerilerden önemli derecede yoksundurlar. Ayrıca bu alanlarda başkalarına bağımlı bir şekilde yaşamlarını sürdürmektedirler. Bu beceri yoksunluklarına rağmen otizmlili bireylerin yaşadıkları sorunlara dair genelde fiziksel anlamda önemli bir özür ve engel belirtisine rastlanmamaktadır ancak sosyal anlamda basit davranışlarda bile birçok sorun yaşamaları ve bu sorunların dışı yansımaları onların özürlü veya engeli olarak algılanmasına yol açmaktadır.” Otistik birey: “Sosyal etkileşim, sözel ve sözel olmayan iletişim, ilgi ve etkinliklerdeki sınırlılığı erken çocukluk döneminde ortaya çıkan ve bu özellikleri nedeniyle özel eğitim ile destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyi ifade eder” (MEB,2006). Tanımlardan da anlaşılacağı gibi özel gereksinimli bireyler, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerdir. Bu çalışma, özel eğitim uygulama okullarındaki ve özel eğitim meslek okullarındaki özel gereksinimli bireylerin müzik eğitimlerini inceleyecektir.

2.1.2. Özel eğitimde müzik eğitiminin yeri. Müzik eğitimi özel gereksinimli bireyler için çok önemli bir öğrenme aracıdır. Bu yüzden müzik eğitimi özel gereksinimli bireyler için çok fonksiyonlu bir disiplindir ve onların gelişimi açısından çok etkindir. Pratt’a (1991) göre “Yapılan araştırmalardan da anlaşılacağı gibi engelli çocukların eğitiminde müzik çok değerlidir. Müziğin bu kadar değerli olmasının nedeni başarı getiren bir etkinlik olmasıdır. Müziğin getireceği başarı eğitimciler için çok önemlidir ve göz ardı edilmemelidir. Çünkü engelli çocuklar için başarının kendisi çok önemlidir. Başarı motivasyonu artırır ve çocukların kendilerine güvenmelerini sağlar, bu da çocukların diğer alanlarda başarılı olma isteklerini pekiştirir”(akt. Nacakcı, Dalkıran 2016). Pelitteri, J. (2000: 380)’deki çalışmasında “Müzik eğitimiyle müzik terapiyi birbirinden ayırmak gerektiğini, müzik eğitimin sadece müziksel

hedefleri içerdiğini; müzik terapisinin hedefinin ise müzik eğitimiyle psikolojik hedeflere ulaşmak olduğunu söyler.” Özel gereksinimli bireylerin müzik eğitimlerinin, öğrencilerde terapi etkisinin de oluşması beklenir. Duyuları eğitilen özel gereksinimi olan birey daha nezaketli, empati kurabilen toplum içinde uyumlu bir birey haline dönüşebilir. Özel eğitimde kullanılan müziksel boyutlar ve eğitsel yöntemler aşağıda belirtilmektedir.

2.2. Özel Gereksinimli Bireylerin Müzik Eğitimlerinde Kullanılan Müziksel Boyutlar

2.2.1. Şarkı söyleme ve koroda şarkı söyleme müziksel boyutu. Sutela, K., Juntunen, M. L., & Ojala, J. (2016)'ya göre “Dalcroze'dan ilham alan etkinliklere katılan özel eğitim öğrencileri ortak müzikal eylemde bulunurlar ve aynı anda birlikte hareket etme ve şarkı söyleme, senkronizasyon duygusu yaşarlar.” Ferro (2021)'e göre, “Kodály şarkı söylemenin en doğru öğrenme yöntemi olduğuna inanıyordu; şarkı söylemek aynı zamanda şarkı aracılığıyla çocukların kelime dağarcığı genişletir.” Perkiö (2013)'deki çalışmasında “Çalma, şarkı söyleme, konuşma, hareket, dans, dinleme, öğrenme ve öğretme sürecinin merkezinde yer alır.” (akt. Kaikkonen, M., & Kivijärvi, S. 2013). Şeklinde ifade etmiş ve şarkı söyleme ve koroda şarkı söyleme müziksel boyutunu da dahil ederek Orff yaklaşımının bütünsel bir yaklaşım olduğunu belirtmiştir.

Garret, M.E. (2020:19-20)'e göre “Orff yaklaşımı, müzik eğitiminde çocukların doğal davranışları aşlamayı amaçlamış çok aktif bir yaklaşıma sahiptir. Bunlar: şarkı söyleme, dans etme ve oynamadır. Müziği bu günlük faaliyetlere dahil ederek resmi müzik eğitiminin kültürel ve sosyal engelleri yıkılır ve müzik becerilerinin doğal gelişiminin parlaması sağlanır.” G. Orff (1974/1980:9)'a göre “Orff Müzik Terapisi çok duyuşsal bir terapidir. Müzikal materyalin kullanımı, (orff çalgıları) fonetik-ritmik konuşma, serbest ve metrik ritim, hareket, konuşma ve şarkı söyleme, melodiler, enstrümanların kullanımı tüm duylara hitap edecek şekilde düzenlenmiştir”(aktSchumacher,2013). Chiengchana, N., & Trakarnrung, S. (2014)'a göre çalışmasının özet kısmında “Kodály yaklaşımı, otizmli çocukların ortak dikkat davranışlarını geliştirmek, müzik terapisini uygulamak ve müzik eğitimi için faydalı

yöntemlerden biridir. Çocuklar şarkı söyleme etkinlikleri, halk müziği sayesinde ve solfej öğrenme yoluyla bir grup ortamına nasıl katılacaklarını öğrenebildiler”.

2.2.2. Hareket ve ritim çalışmaları müziksel boyutu. Sutela, K., Juntunen, M. L., & Ojala, J. (2016)’ e göre “ÉmileJaques-Dalcroze (1865–1950), müzikal deneyimleri ve anlamaları algılara ve bedensel deneyimlere daha fazla dayandırmak için müzik öğretimi ve öğreniminde vücut hareketinin olanaklarını ilk keşfeden kişiydi.” Sutela, K., Juntunen, M. L., & Ojala, J. (2016)’e “Dalcroze derslerinde öğrenciler müzik yapma süreçlerine bedensel olarak dahil oldukları için yapacakları somut bir şeyler vardır. Beden hareketi etkinlikleri, özellikle tek bir yerde oturma ve dinlemeye konsantre olma sorunu yaşayan öğrenciler arasında katılımı güçlendirmeye yardımcı oldu. Müzik ve hareket etkinliklerinde öğrencilerin hareket etmelerine ve müzikle ve tüm bedenleriyle etkileşime girmelerine izin verilirken müziksel deneyim ve anlayışları(zihinsel süreçleri)hareketle pekiştirildi.”

Frego, R. D., Gillmeister, G., Hama, M., & Liston, R. E. (2004)’e göre “Dalcroze dersi, tam bir zihinsel ve kinestetik farkındalık gerektiren etkinlikler ve oyunlar içerir. Ders, katılımcının beden farkındalığı ve müzikal uyaranları duymasına ve fiziksel olarak tepki vermesine olanak tanıyan bedensel bir yaklaşımla sunulur. Bu fiziksel hareketler duyguların ve deneyimin daha gelişmiş bir kavrayışa ulaşmasını sağlamak için beyne geri iletir.” Nordoff ve Robbins (1977)’deki çalışmasında, “Bir Şeyler Oluyor adlı oyun şarkısının, (Nordoff’un klinik bestesi) çocukluk şizofrenisi olan 8 yaşındaki rahatsız bir çocuğu sakinleştirmede ve dikkatini çekmede nasıl etkili olduğu anlaşılmıştır. Nordoff- Robbins müzik terapisi, otistik bir çocuğun davul çalmasını sağlamak ve desteklemek için istikrarlı bir organizasyon sağlar” (akt. Schmidt, J. A. 1984). Voigt (1998)’e göre “Orff Müzik Terapisinde terapi tespitlerinin sıklıkla belirlendiği dört gelişim alanı vardır. Bunlar: sosyal-duygusal gelişim, işitsel gelişim, dil gelişimi ve motor gelişim alanlarıdır.”

2.2.3. Müziksel doğaçlama boyutu. Orff. C’ye (1932/2011:68)göre “Çocuk için müzik eğitimi müzik dersinde başlamaz. Oyun zamanı başlangıç noktasıdır. Kişi müziği kendi ortaya çıkarmalı. Önemli olan çocuğun rahatsız edilmeden içsel olanı dışa vurarak oynamasına izin verilmesidir” (akt. Schumacher,2013). Bruscia (1988)’e

göre “Orff ‘un felsefesindeki temel kavram, hareket, konuşma ve doğasında bulunan doğal ritimlerden müzik yaratmaya yönelik evrensel eğilim olarak tanımlanan müzik Temel müziktir. Orff terapi modelleri özel eğitimde çocuklar, gençler, yetişkinler ve çok çeşitli engelleri olan yaşlılar için kullanılmaktadır.” Keller(1980)’ e göre “Orff ‘un ilk meslektaşlarından besteci ve müzik pedagogu William Keller, 1960'lardan beri engelli çocuklar ve ergenlerle çalıştı. Keller, Orff’un temel müzik anlayışını her insanın doğasında bulunan orijinal, merkezi müzikal gücün gerçekleştirilmesi olarak adlandırır”(akt. Schumacher,2013). Sutela, K., Juntunen, M. L., & Ojala, J. (2020)’e çalışmasından beden perküsyonuna işaret ederek “Özellikle özel eğitim açısından Dalcroze öğretiminin gücü, eski müzikal veya enstrümantal bilgi veya beceriler gerektirmeden müzikal etkileşime olanak sağlamasıdır.” Wigram, T., Prdersen, N. I. and Bonde, L. O. (2002)’daki çalışmasında “Şu anda, Nordoff-Robbins yaratıcı müzik terapisi, Asya'da, özellikle Japonya ve Güney Kore'de kullanımı da dahil olmak üzere uluslararası alanda en çok kullanılan doğaçlama müzik terapisi” (akt. Hao,L., 2018). Howat (1995)’e göre“Nordoff-Robbins Müzik Terapisi, bireysel ve grup müzik terapisi için doğaçlama ve kompozisyonel bir yaklaşımdır” (akt. Hao, L., 2018). Nordoff ve Robbins (2004)’e göre, “Nordoff-Robbins yaklaşımının metodolojisi yaklaşık otuz yıldır çocuklarla geliştirilmiş ve ergenlerle genişletilmiştir. Eğitimin özünde klinik müzisyenliğin geliştirilmesi ve öğrencide yaratıcılığın serbest bırakılması vardır”(akt. Hao, L., 2018). Nachmanovitch (1990)’e göre Nordoff-Robbins müzik terapisinde tüm müzikler doğaçlama veya yaratıcıdır. Doğaçlama, yaratıcılığın ana anahtarıdır ve yaratıcı süreç derin benliği keşfetmek için manevi bir yoldur (akt. Hong, H. J. 2013).

2.2.4. Enstrüman eğitimi ve nota, solfej eğitimi müziksel boyut. Ferro (2021)’deki çalışmasında Kodaly yönteminden bahsederek; “Solfej ile el işaretlerini ve sembollerini görsel bir yardım olarak ilişkilendirmek, kalın, ince ya da sesler kavramını öğrenmeye yardımcı olur. Bu çalışmadaki katılımcılar, solfej öğrenmeye iyi yanıt verdiler ve bu etkinlikler sırasında daha iyi dikkat sağladılar ve daha fazla göz teması kurdular. Öğrenme için görsel yardımlar veya kinestetik hareketler dahil edildiğinde olumlu sonuçlar alındı.” Tiszai, L.(2016) “Kodály konseptine göre, çocukların enstrümantal eğitimden önce müzik okuyabilmeleri çok önemlidir. Müzik

okuryazarlığını oluşturmanın ilk aşaması ritmik becerileri geliştirmek ve farklı aralıkları ve müzik kalıplarını öğretmektir. Entelektüel(zihinsel) zorluklarla mücadele eden öğrencilerin çoğu karmaşık deşifre görevini yerine getiremese de bu öğrenciler aynı zamanda Kodály'nin erken eğitim programından da yararlanmaktadır.” Bakos A.(2016)'a göre “Ullrich' in Ulwila yöntemine göre çocuklar renklerin adlarını bile bilmeden bir notaya karşılık gelen renkle eşleştirebilirler.” Bakos A.(2016)'daki çalışmasında Ulwila yöntemi için “Yöntemde, alt notalar için koyu renkler ve üst notalar için açık renkler kullanır” diye belirtmiştir. Bakos A. (2016)'daki çalışmasında “Ullrich yöntemini; öğrenme, zihinsel veya herhangi bir engeli olan çocukların bir enstrüman çalamayacağı ve daha uzun şarkılar söyleyemeyeceği şeklindeki genel teoriye meydan okudu. Böylece yöntem, müzik eğitimi ve müzik terapi misyonunu birleştirerek müzik eğitimi ve terapötik hedeflerin aynı anda ulaşılmasını sağlar.”

2.3. Özel Gereksinimli Bireylerin Müzik Eğitimlerinde Kullanılan Eğitsel Yöntemler

2.3.1. Dalcroze Eurhythmics yöntemi. Dalcroze Eurhythmics yöntemi, beden perküsyonunu ön plana alan bir yaklaşımdır. Özel eğitim öğrencileri için çok önemli bir yaklaşımdır. Beden perküsyonuyla sayesinde ritim, solfej ve doğaçlama yapmak öğrenilir. Dalcroze yöntemi ile birlikte özel gereksinimli bireyler, müziği somutlaştırabilmektedirler. Bu şekilde beden ve zihin koordinasyonlarını sağlayabilirler. Geoffroy, R. (2022)'göre “Dalcroze'un felsefi ve pedagojik yaklaşımının temeli(ritmik jimnastik) Eurhythmics'tir. Buradaki amaç çok sayıda tekrarlayan hareketle kas hareketlerini sağlamaktır. İkinci hedef “Zihin ve beden arasındaki kesin ilişkiyi kurmaktır.” Sutela, K., Juntunen, M. L., & Ojala, J. (2016)'daki çalışmasında “Öğrencilerin beden hareketleri aracılığıyla müzik öğrenmeleri ve müzik yapmaları sağlanır. Böylece öğrenciler bir enstrüman çalmak zorunda kalmadan müzikal etkileşime katılmaları sağlanır.”

Kivijärvi, S., Sutela, K., & Ahokas, R. (2017)' e göre “Dalcroze Eurhythmics, pedagojik olarak ritmik, solfej ve doğaçlama olmak üzere birbiriyle ilişkili üç öğrenme yolu içerir.” Kivijärvi, S., Sutela, K., & Ahokas, R. (2017)'deki çalışmasının sonuç kısmında, “Dalcroze Eurhythmics, çok-duyulu bir organizasyondur. Yoğun bir şekilde odaklanma ve doğaçlama yapma yönüyle çok önemlidir. Özellikle özel gereksinimli

öğrenciler için faydalıdır.” Falschlunger, C. (2015)’deki çalışmasında “Dalcroze yöntemi ile yakından ilişkili bir öğretim uygulamasının, çoklu zihinsel engelli veya bunaması olan katılımcıların kişisel gelişimlerini ve iletişimini nasıl desteklediğini açıklar”(akt,Sutela, K., Juntunen, M. L., & Ojala, J. 2016). Geoffroy, R. (2022)’ göre “Dalcroze yaklaşımında doğaçlama esastır çünkü vücudu doğaçlamanın temeli olarak uygular.” Sutela, K., Juntunen, M. L., & Ojala, J. (2020)’ e göre “Karmaşık sözlü yönergeleri anlama becerisi gerektirmeden müziksel katılımı ve etkileşimi teşvik eder ve bedensel keşif ve deneyim yoluyla müzik dünyasını, kendini ve başkalarını anlamlandırmaya izin verir.”Campbell(1991)’e göre “Başlangıçta, Jaques-Dalcroze'un eurhythmics anlayışı, konservatuvar müzisyenlerinin eğitimi için tasarlanmıştı ancak kısa süre sonra çocukların ve özel ihtiyaçları olan çocukların erken müzik eğitimine doğru genişledi. Felsefesi, okullarda ritmik eğitim yoluyla daha müzikal bir toplumun gelişimine olan inancını içerecek şekilde büyüdü”(akt.Frego, R. D., Gillmeister, G., Hama, M., &Liston, R. E. 2004).

2.3.2. Zoltan Kodály yöntemi. Kodály yaklaşımı şarkı söyleme ve koroda şarkı söylemeye ağırlık veren bir öğretim yöntemidir. Campbell PS, Scott-Kassner C.(2002)’e göre “Çocuklar şarkı söyleyerek sosyal becerileri öğrenebilir, kelime dağarcıklarını genişletebilir ve yeni şarkılar aracılığıyla kelimeleri anlayabilirler” (akt. Chiengchana, N., & Trakarnung, S.2014). Lau (2005)’ e göre “Şarkı söyleme etkinliklerine dayalı Kodály yaklaşımına göre halk müziği ve solfej öğrenmeyi de içeren şarkı söyleme etkinlikleri, OSB’li çocukların dikkatlerini toplamalarını teşvik etmek için kullanılan makul ve iyi bir yoldur” (akt.Chiengchana, N., & Trakarnung, S.2014).Zoltan Kodály Halk müziğine çok önem vermiştir. Bu şekilde öğrencilerin müziği sevmelerini sağlamaya çalışmıştır. Chiengchana, N., & Trakarnung, S. (2014)’teki çalışmasında “OSB’li çocuklardan bahsederek bu çocuklar şarkı söyleme etkinlikleri, halk müziği ve solfej öğrenme dahil olmak üzere müzik etkinlikleri yoluyla bir grup ortamına nasıl dahil olacaklarını öğrenebilirler.” Macar bir besteci olan Zoltan Kodály araştırmacılık, eğitimcilik ve bestecilik yönleriyle çok etkilidir. Tizsai L. (2016, September)’e göre “Kodály, müziğin bir çocuğun genel gelişiminde oynadığı rolü vurgulayarak yüksek kaliteli genel müzik eğitimi sağlamanın önemini vurguladı. Müzik eğitimi almış özel eğitim öğretmenleri veya müzisyenler Kodály’in

yolundan giderek farklı engelleri olan çocuklara müzik eğitimi vermek için birçok farklı alternatif yöntem oluşturmuşlardır.” Tizsai L. (2016, September)’e göre “ZKHCS (Zoltan Kodály Macar Koro Okulu) öğrencileri ve Macaristan Devlet Operası’nın profesyonel müzisyenleri ile ortak bir flash mob (internet üzerinden canlı yayın) yaptıklarını söyleyerek sosyal sorumluluk projelerini ifade ettiler”(bkz: <https://www.youtube.com/watch?v=nf0P5-vlGZc>). Belirtilen videoda profesyonel müzisyenlerle, özel gereksinimli bireylerin birlikte müzik yaptıkları bir meydanda, halka açık bir yerde çekilmiştir. Tizsai, L. (2016)’ya göre “Zoltán Kodály'nin entelektüel ilkeleri, özellikle zihinsel engelli çocukların ve yetişkinlerin eğitimi olmak üzere Macar özel eğitim ilkelerini besledi.”

2.3.3. Orff Schulwerk yöntemi. Orff Schulwerk yöntemi, özel eğitim öğrencileri için de çok etkilidir. Orff yaklaşımının en öne çıkan tarafı; şarkı söyleme, ritim, drama, enstrüman (orff çalgıları) dans ve hareket gibi öğeleri bütünsel olarak ele almasıdır. Orff C. (2003)’ e göre “Orff-Schulwerk, bir Alman besteci ve müzik eğitimcisi olan Carl Orff (1895-1982) tarafından geliştirilen elementer müzik ve hareket eğitimi yaklaşımıdır. Bu yaklaşımın çıkış noktası; 1924 yılında Münih Günther Dans Okulu’ndaki bir grup dansçı müzisyenden oluşan topluluğu hareket ve ritim üzerine eğitmek üzere planlanan birtakım çalışmalarıdır” (akt. Eren, B. 2012).

Orff Schulwerk ritmik ve melodik enstrümanlarıyla dünyada çok popüler bir müzik eğitimi yaklaşımıdır. Bu yaklaşımın en kabul görür tarafı hemen hemen her müziksel seviyedeki kişiye uygulanabilir olmasıdır. Eren, B. (2012)’e göre “Orff-Schulwerk’in en büyük gücü; seçkin bir anlayış götürmemesinden kaynaklanır. Bu yaklaşım, yalnızca seçilmiş, ayrıcalığı olan, yetenekli bireyler için değil bütün bireyler için yaratılmıştır.” Plahl 2013’teki çalışmasında “Gerdrud Orff elli yıldır çocuklarla yaptığı çalışmalarda müziği sadece eğitim için değil, terapi amaçlı da kullandı. Müzik eğitimini tamamlamıştı. Eski kocası Carl Orff’la beraber müziği, Orff Schulwerk’in, çocuklar için kullanıyordu. Gerdrud Orff 1963’ten beri Münih, İsviçre ve Kaliforniya’daki pediatri kliniklerindeki ve özel eğitim okullarındaki müzik uygulamalarına ilham verdi.” Diğer yöntemlere kıyasla en çok uygulanan müzik eğitim yaklaşımıdır. Orff Schulwerk yöntemi özel eğitim uygulama okullarında ve özel eğitim meslek okullarında etkin bir şekilde kullanılmaktadır. Voigt (1998)’ e göre

“Kinderzentrum München'de Orff Müzik Terapisine başvuran müşterilerin yelpazesi çok geniştir. Dil bozukluğu, zeka geriliği ve SP gibi fiziksel engelleri olan çocukları içermektedir. Müzik terapi gören danışanlar arasında otistik, görme ya da işitme engelli çocuklar da bulunabilir.” Plahl(2013)'e göre “Gertrud Orff, bu özel müzik terapisi yaklaşımının öncü bir kurucusu olarak her zaman bir çocuğun gelişim potansiyelini vurguladı ve bu bağlamda, çoğunlukla gelişimsel olarak gecikmiş çocuklarla yapılan terapide alınan eksikliklerin aksine “yeterlilik” kelimesini kullandı.” Voigt(2003)'e göre “Orff Müzik Terapisinin felsefesi hümanisttir ve gelişimsel sorunları olan çocukların pozitif potansiyeline vurgu yapar. Aynı zamanda, gelişimsel problemler hakkında bilgi gelişim psikolojisinden yararlanır ve kişilik gelişimi de dahil olmak üzere çocukların gelişim süreçlerinin ve ebeveynlerinin ve kardeşlerinin karşılaştığı problemlerin anlaşılmasını sağlar.”

Voigt(2003)'e göre “Orff Müzik Terapisi, Almanya'daki sosyal pediatriinin özel klinik ortamında Gertrud Orff tarafından gelişimsel sorunları, gecikmeleri ve engelleri olan çocuklarda kullanılmak üzere geliştirilmiştir.” Shamrock(1997)'e göre “Orff, kültürel ve sosyal olarak doğal bir ortamda, insanların zaten sahip olduğu becerileri beslemeye ve onları müzikal olarak geliştirmeye odaklanarak öğrenecek şekilde yapılmıştır” (akt.Garret,M.E.2020:20). “Orff Schulwerk, engellileri düzeltmeyi hedeflemenin aksine, öğrencilerin yeteneklerini tamamlayacak şekilde tasarlanmıştır” (Garret,M.E.,2020:21). “Orff Schulwerk yöntemi öğrencilerin; (müzikal) eleştirel düşünme, sosyal olarak iş birliği yapma, duygularını ifade etme, taklit etme, deney yapma, takdir etme yeteneklerini geliştirmek için çalışır” (Garret, M.E 2020: 22).

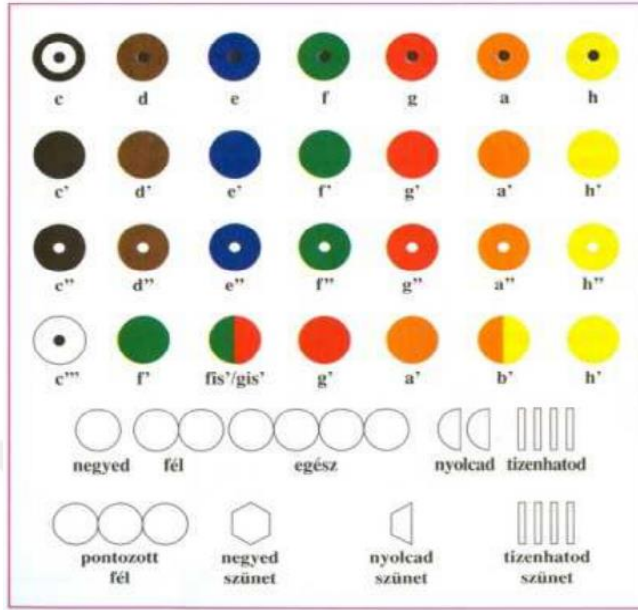
2.3.4. Nordoff-Robbins yöntemi. Nordoff-Robbins yaklaşımı doğaçlamaya dayalı bir müzik terapisi. Müzik aracılığıyla müzik terapistleri özel gereksinimli bireylerin ilgilerini anlamaya çalışırlar. Müzik terapistleri ve özel eğitim alan uzmanları çalıştıkları bireylerin müziksel ilgi ve alakalarına göre analiz yaparlar ve yaptıkları bu analiz sayesinde terapinin planını ve çerçevesini belirlerler. Terapi sırasında danışanların bu ilgilerine göre oluşturulan besteler onların daha iyi anlaşılmasını sağlar. Carpente, J.A.(2009)'e göre “Nordoff-Robbins müzik terapisinde seanslara katılan iki terapisti içerir: birincil terapist, genellikle gitar veya piyanoda kendiliğinden müzik yaratmaktan sorumludur; yardımcı terapist çocukla doğrudan

etkileşime girerek müziksel katılımı kolaylaştırır.” Aigen (1996, s.20)’daki çalışmasında, “Müzik terapisti, çocuğun o anki ruh haline dayanan şarkıları anında yaratır. Bu şarkılar daha sonra doğal olarak gelişen oturum formlarının bir parçası haline gelir”(akt.Sorel, S. 2010). Nordoff-Robbins müzik terapisinde bir şarkıyla, bir ritmik yapıyla ya da bir melodik motifle özel gereksinimli bireylerin ilgisi fark edilebilir. Nordoff-Robbins müzik terapisini yönlendirecek kişilerin hem müzik hem de terapi alanında kendisini yetiştirmiş bireyler olması bu yaklaşımın kalitesi arttıracaktır. Carpenre, J. A. (2009)’e göre “Nordoff ve Robbins, doğaçlama müzik terapisinin iletişim kurmada, ilişki geliştirmede, konuşma geliştirmede ve patolojik davranış kalıplarını azaltmada etkili olduğunu bulmuştur.” Schmidt, J. A. (1984)’deki çalışmasında, “Bu alanda kapsamlı klinik deneyim kazanan ilk ve tam olarak eğitilmiş besteci/konser piyanisti olan Dr. Paul Nordoff’du. Nordoff, Clive Robbins ile birlikte, müzik terapisinde yeni bir tekniğin geliştirilmesine öncülük etti. Her bireyin(müşterinin) özel ihtiyaçlarına ve tepkilerine dayalı olarak kişiselleştirilmiş bir müzikal ilerlemeye ve deneyime yönelik besteler yaptı.” Carpenre, J. A. (2009)’daki çalışmasında,“Nordoff-Robbins Müzik Terapisini (NRMT), icat etti. Terapi, Amerikalı bir besteci/piyanist olan Paul Nordoff ve Greatli,(İngiltere’de bir sahil kasabası) özel eğitimci olan Clive Robbins tarafından geliştirilen müzik terapisi, doğaçlama ve kompozisyonel bir yaklaşımdır.” İki disiplinde alan uzmanları olan Dr. Paul Nordoff ve CliveRobbins disiplinler arası geçişleri sayesinde, kendi müzik terapilerinin doğmasına neden olmuşlardır. Aigen (1996)’e göre “Nordoff- Robbins yaklaşımının doğaçlama müzik ve terapide müzik yerine terapi olarak müziğe odaklanma yer alır” (akt.McCarren, L. 2019). Hong, H. J. (2013)’daki çalışmasında “Nordoff-Robbins müzik terapisi, terapötik hedeflerin daha derin ve daha kapsamlı bir şekilde gerçekleştirilmesini teşvik etmek için zihinsel, duygusal ve fiziksel engelli çocuklar ve yetişkinlerle doğaçlama müzik terapisini kullanır.” Carpenre, J. A. (2009)’a göre “Nordoff-Robbins müzik terapisinde zamanla, terapistler ve çocuklar, her seansta ortaya çıkan spontane olaylara ve deneyimlere dayalı olarak çeşitli müzik materyallerini (örn: temalar, şarkılar ve enstrümantal parçalar) geliştirirler.” Bruscia, K. (1987)’e göre “Nordoff-Robbins yaklaşımına yaratıcı müzik terapisi denir. Çünkü terapist, terapötik deneyimi yaratmak için doğaçlama müziği yaratıcı bir şekilde kullanır ve bireyin yaratıcı gelişimindeki aşamaları destekler. Seanstan seansa terapötik deneyimlerin ilerlemesini sağlar” (akt. Hong, H. J. 2013). Nordoff ve

Robbins (1977)'e göre “Bu yaklaşım, mevcut herhangi bir başka uygulama veya teoriden türetilmemiştir” (akt. Hao, L., 2018). Nordoff ve Robbins(1977)'e göre “Nordoff- Robbins yaklaşımı öncelikle engelli çocukların erken yaşlardaki gelişimine odaklanır”(akt. Hao, L., 2018). Nordoff-Robbins, özel gereksinimli öğrencilerin müzik eğitimlerinde ve terapi amaçlı da kullanılmaktadır. Terapi amaçlı kullanılması onların bilişsel ve sosyal gelişimleri için çok önemlidir.

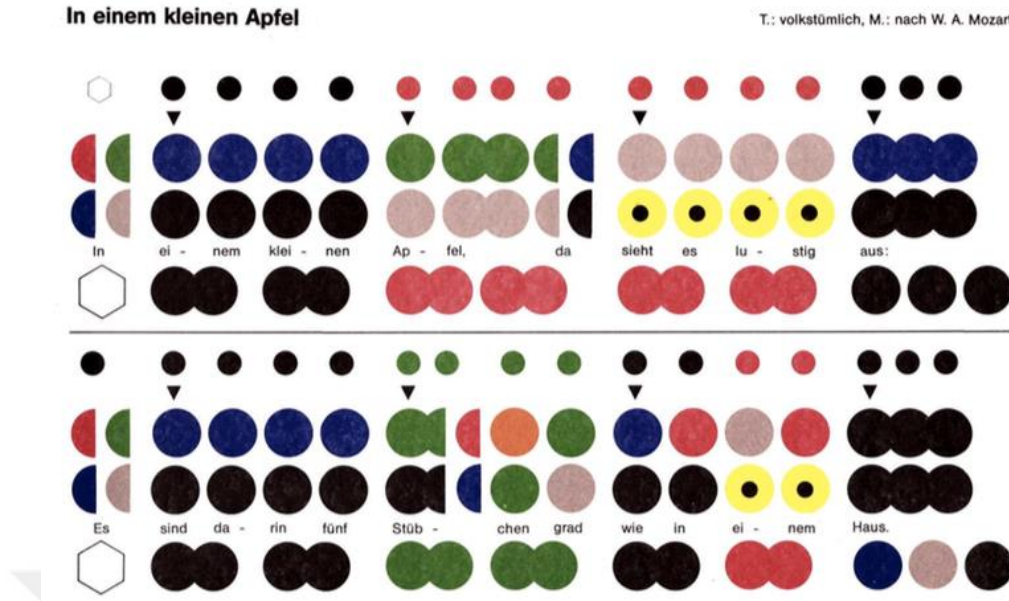
2.3.5. Ulwila yöntemi. Ülkemizde çok yaygın bir müzik eğitim yaklaşımı olmamasına karşın çok etkili bir müzik eğitim yaklaşımıdır. Şentürk, Erkoç, Eker (2020)'deki çalışmasında “Ullrich, temel eğitim olarak müzik eğitiminin uygulandığı Tom Mutters Schule'nin kurucusudur. Tam zamanlı bir özel eğitim okulu olan bu okul Almanya'nın Frankenthal şehrinde bulunmaktadır. Ullrich Tom Mutters Schule'de müzik yaklaşımını uygulamış, ve engelli bireylerden oluşan bir orkestra oluşturmuştur. İlk olarak Almanya'da kullanılan bu yaklaşım müzik eğitimcisi Anna Vetö tarafından Macaristan'da da tanınmış ve benimsenmiştir. Birçok özel eğitim okulunda Ulwila yaklaşımı kullanılarak müzik eğitimi verilmekte ve orkestra çalışmaları yapılmaktadır” belirtmiştir. Özel eğitim öğrencilerinin zihinsel kapasiteleri diğer öğrencilere göre sınırlı olduğu için eğitim desteğiyle beraber kendilerinin bir şeyleri başarıyor olmaları onlar için çok önemlidir. Tiszai L (2016,September)'deki çalışmasında “Bu alanda kullanılan en iyi bilinen yöntemlerden biri ULWILA'dır. Bu yöntem, beş çizgili (porte) sisteminin yerini alan bir renk şeması kullanır ve ritim için basit işaretler kullanır.” Bakos A. (2016)'daki çalışmasında “ULWILA adlı yönteminin özü, normal nota okuyamamanın, entelektüel(zihinsel) zorluklarla mücadele eden bireylerin kolektif olarak müzik yapamamaları gerçeğine dayanmaktadır.” Bu yaklaşımın diğer müzik eğitim yaklaşımlarından kendisini ayıran tarafı renkli nota sisteminin çok kolay öğreniliyor olmasıdır. Bu yaklaşım özel eğitim öğrencileri için tasarlanmıştır. Şentürk, N., Erkoç, Y., & Eker, T. Ç. (2020)'deki çalışmasında “Ulwila müzik öğretim yaklaşımında özel eğitim alan bireylerin çalgı çalabilmeleri amacıyla renkli nota sistemi kullanılmaktadır. Renkli nota sisteminde notalar renkli daire şekilleri ile sembolize etmektedir. Ulwila müzik öğretim yaklaşımında notalar, Do Majör dizisi üzerinden tanımlanan (do notası) siyah renkten, (si notası) sarı renge doğru bir skala içerisinde yer almaktadır. Her renk farklı bir

notayı temsil etmektedir.” Bakos A. (2016)’daki çalışmasında “Ara notalar(diyez ve bemoller) yan yana bulunan iki notanın rengini de alır.”

Şekil 1. *Ulwila renkli nota sistemi* (Bakos A. 2014-5,akt. Şentürk, N., Erkoç, Y., & Eker, T. Ç. 2020)

Şentürk, N., Erkoç, Y., & Eker, T. Ç. (2020)’ye göre “Ulwila müzik öğretim yaklaşımında ara sesler de dahil olmak üzere üç oktav kullanılmaktadır. Sadece renklerin olduğu şekiller Do1 oktavını göstermektedir. Çember içerisinde yer alan siyah nokta, bir alt oktavı; çember içerisinde yer alan beyaz nokta ise bir üst oktavı göstermektedir.” Şentürk, N., Erkoç, Y., & Eker, T. Ç. (2020)’ye göre “Ulwila müzik öğretim yaklaşımında notaların süreleri de şekilleri ile birlikte verilmektedir. Birbirine geçmiş dört çember birlik notayı, birbirine geçmiş iki çember ikilik notayı, tek bir çember dörtlük notayı, yarım çember sekizlik notayı, dört dik çubuk ise onaltılık notayı temsil etmektedir. Bu sistemde ayrıca sus değerlerinin de karşılığı bulunmaktadır. Sus işaretleri içi boş, renksiz olarak kullanılmaktadır. Altıgen şekli dörtlük sus, altıgenin yarısından bölünmüş şekli sekizlik, dört dik çubuk onaltılık sus değerlerini temsil etmektedir.”

Şekil 2. *Ulwila solo ve eşlikli şarkı örneği* (Ullrich, 1991: 5, akt. Şentürk, N., Erkoç, Y., & Eker, T. Ç. 2020)

Şekil 2’de görsel, Mozart’ın "In Einemkleinen Apfel" (Küçük Bir Elmanın İçinde) şarkısının renkli nota sistemine (Ulwila) aktarılışının görselidir. Şentürk, N., Erkoç, Y., & Eker, T. Ç. 2020)’deki çalışmasında “Ullrich’in renkli nota sistemiyle oluşturulmuş olan yukarıdaki parçaya atıfta bulunarak Ullrich’in *Akkordbrett* ve *Akkordlaute* gibi akor çalgıları için düzenlediği notalardan oluşan kitaplarında Ulwila renkli nota sistemi ile dizek üzerine yazılan nota sistemini birlikte kullanılmıştır. Akor çalgıları için notalar I-1 kitabından, müziği W.A. Mozart’a ait olan "In Einemkleinen Apfel"(Küçük Bir Elmanın İçinde) şarkısına akor çalgılar için yazılmış nota örneğine yer verilmiştir.” diye belirtmiştir. Katalin(2005)’deki çalışmasında özel gereksinimli öğrenciler için kurulan Parafonia orkestrasına atıfta bulunarak “Bu kurum Ulwila yaklaşımını benimseyerek öğrencilerin; neşeli, dışa dönük, iletişim becerileri kuvvetli, sosyal ve mental olarak gelişmiş, bireyler olmalarını desteklemektedir”(akt. Şentürk, N., Erkoç, Y., & Eker, T. Ç. 2020). Şentürk, N., Erkoç, Y., & Eker, T. Ç. (2020)’e göre “Grup ile hareket edebilme, çok sesli müzik deneyimi ve başarı hissi gibi davranışların bu yaklaşım ile kolaylıkla kazandırılabilceği düşünüldüğünden özel eğitim ve erken yaş müzik eğitiminde bu yaklaşımın (Ulwila) kullanılması önerilmektedir.” Özel gereksinimli bireylerin, notaları öğrenmeleri için Ulwila çok önemli bir yöntemdir. Bu onların özgüvenlerinin gelişmesi açısından çok etkilidir.

2.4. İlgili Araştırmalar

Eren, B. (2012) çalışmasında “Orff Schulwerk yaklaşımına göre hazırlanan müzik etkinlikleri içinde ipucunun giderek azaltılması yöntemi ile yapılan gömülü öğretimin otistik çocuklara kavram öğretmedeki etkililiğini araştırmak için yapılmıştır. Araştırma otizm tanısı almış 3 ve 6 yaş aralığındaki 3 çocukla yapılmıştır. Deneyin kavram öğretmede etkili olduğu görülmüştür. İzleme oturumlarıyla deneyin kalıcılığının sağlandığı görülmüştür. Araştırmada sosyal beceriler incelenmiş, iletişim ve sosyal becerilerde artış olduğu belirtilmiştir.”

Kivijärvi, S., Sutela, K., & Ahokas, R. (2017) çalışmasında “Özel gereksinimli öğrencilerin geleneksel müzik derslerinde zorluklar yaşadığını belirtmiştir. Öğrenme, anlama, algılama sorunları yaşayan özel gereksinimli bireyler için Dalcroze Eurhythmics yöntemi çok önemlidir. Çünkü özel gereksinimli bireyler, Dalcroze Eurhythmics ile beden perküsyonu yaparak müziği somutlaştırabilirler. Bu çalışma müziği somutlaştırarak müzik öğretiminde etkin olan Dalcroze Eurhythmics yöntemini açıklamak amacıyla yapılmıştır.” Schmidt, J. A. (1984)’deki çalışmasında “Bir müzik parçasının klinik durumlarda iç görü sağlayabileceği düşüncesi ile yola çıkılan bu çalışma Nordoff-Robbins’in “Something is Going to Happen” adlı bir oyun şarkısının incelenmesi yoluyla araştırılıyor. Şarkının birçok mental problemi olan kişilerde etkili olduğu gözlemlenmiştir.” Bakos, A. (2016)’daki çalışmasında “Özel gereksinimli bireylerin müzik eğitimini ve müzik eğitiminin terapi etkisini açıklamıştır. Bu müzik eğitiminin terapi etkisini sağlayabilmek için bazı müzik eğitimi yöntemlerinden bahsetmiştir.” Bunlar: Suzuki, Dalcroze Eurhythmics, Orff Schulwerk, Kodally, Ulwila yöntemleridir. Belirtilen müziksel yöntemler detaylı bir şekilde anlatır. Bu yöntemlerin öne çıkan özgün tarafları vardır. Çalışma özel gereksinimli bireylerin müzik eğitimiyle ilgili bilgi vermek amacıyla yapılmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1.Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Özel gereksinimli bireylerin müzik eğitimlerinin müziksel boyutları ve müzik eğitimi yöntemleri literatürde kapsamlı bir şekilde araştırılmıştır. Çalışmadaki özel eğitim için kullanılan müziksel boyutlar ve müzik öğretim yöntemleri literatüre dayalı olarak gruplandırılmıştır. Şimşek, H., & Yıldırım, A. (2021:37)'e göre “Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir.”

3.2. Evren Örnekleme

Araştırmanın evreni, Ankara ilinde bulunan ÖEUO'da ve ÖEMO'da görev yapan müzik öğretmenleri ve özel eğitim öğretmenleridir. Araştırmanın örnekleme ise, Ankara ilinin Çankaya, Keçiören, Yenimahalle, Altındağ, Pursaklar ve Etimesgut ilçelerindeki ÖEUO'da ve ÖEMO'da görev yapan müzik öğretmenleri ve özel eğitim öğretmenleri belirlenmiştir. Büyüköztürk, vd. (2020:83)'e göre “Bir araştırma için evren (population universe), soruları cevaplamak için ihtiyaç duyulan verilerin (ölçümlerin) elde edildiği canlı ya da cansız varlıklardan oluşan büyük gruptur.” Çıngı(1994)'e göre “Örnekleme (sample), özellikleri hakkında bilgi toplamak için çalışılan evrenden seçilen onun sınırlı parçasıdır” (akt. Büyüköztürk, vd. 2020).

3.3.Veri Toplama Araçları

Araştırmanın veri toplama araçları; konu ile ilgili ulusal ve uluslararası literatür yanında özel gereksinimli bireylerin müzik eğitimlerini birlikte yürüten özel eğitim ve müzik öğretmenlerine uygulanan görüşme formudur. Çalışmada, araştırmacı

tarafından hazırlanan yarı-yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Büyüköztürk, vd. (2020:159)'e göre “Yarı-yapılandırılmış görüşmeler, hem sabit seçenekli cevaplamaı hem de ilgili alanda derinlemesine gidebilmeyi birleştirir.”

3.4.Verilerin Analizi

Literatür taraması ve görüşme yoluyla elde edilen veriler, içerik analizi yoluyla işlenmiştir. Verilerin içerik analizi sürecinde, kodlama tekniğinden yararlanılmıştır. Kümbetoğlu B.(2020:111)'e göre “Niteliksel veri analizi yapıldığında, içerik analizinde verinin taşıdığı anlam keşfedilmek istenir ve yorumlanarak bir metin haline dönüştürölme işlemi gerçekleştirilir. İçerik analizi metnin içerdiği merkezi önemdeki hususların tutarlılığı ve anlamını tanımlamak için yapılmaktadır.”

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, problemin çözümü bağlamında alt problemlere ilişkin bulgular sırayla yer almaktadır.

4.1. Özel Eğitim Uygulama Okullarında ve Özel Eğitim Meslek Okullarında Eğitim Almakta Olan Özel Gereksinimli Bireylerin Müzik Eğitimlerinde Yararlanılan Müziksel Boyutlar ve Eğitsel Yöntemler

4.1.1. Müziksel Boyutlar Nelerdir?

Tablo 1.

*Müzik Eğitimi Boyutlarının Özel Eğitim Uygulama Okullarında Uygulanma Durumu**

	Şarkı söyleme ve koroda şarkı söyleme müziksel boyutu	Hareket ve ritim çalışmaları müziksel boyutu	Müziksel doğaçlama boyutu	Enstrüman eğitimi müziksel boyutu	Nota ve solfej eğitimi müziksel boyutu
1.Müzik Öğretmeni	Uygulanıyor	Uygulanıyor	Uygulanıyor	Uygulanıyor	Uygulanmıyor
2.Müzik Öğretmeni	Uygulanmıyor	Uygulanıyor	Uygulanıyor	Uygulanıyor	Uygulanıyor
3.Müzik Öğretmeni	Uygulanıyor	Uygulanıyor	Uygulanıyor	Uygulanıyor	Uygulanmıyor
4.Müzik Öğretmeni	Uygulanıyor	Uygulanıyor	Uygulanıyor	Uygulanıyor	Uygulanıyor
5.Müzik Öğretmeni	Uygulanıyor	Uygulanıyor	Uygulanıyor	Uygulanıyor	Uygulanıyor

*Tablo 1'deki müziksel boyutlar, literatür araştırması ile belirlenmiş ve gruplandırılmıştır.

Tablo 1; müzik dersleri kapsamında verilmesi beklenen müzik eğitimi boyutlarının, ÖEUO'da uygulanma durumunu göstermektedir. Tabloya göre, boyutların büyük ölçüde uygulandığı görülmektedir. Tabloda dikkat çeken durum; şarkı söyleme ve koroda şarkı söyleme müziksel boyutunun sadece bir müzik öğretmeni tarafından, nota ve solfej eğitimi müziksel boyutunun ise iki müzik öğretmeni tarafından uygulanmadığı bulgusudur. Bu dikkat çekici durumla ilgili öğretmen görüşleri aşağıda yer almaktadır.

2. Müzik Öğretmeni: Öğrencilerimizin dil gelişimleri iyi bir düzeyde olmadığından, şarkı söyleme ve koroda şarkı söyleme müziksel boyutu, istenilen düzeyde değil. Bu yüzden bir koro çalışması yapamadık.

1. Müzik Öğretmeni: Nota ve solfej eğitimini öğrencilerimize çok uygun olmadığını düşünüyorum.

3. Müzik Öğretmeni: Nota ve solfej eğitimini öğrencilerimizin bilişsel düzeyleri yeterli olmadığı için yapamıyoruz.

1. Müzik Öğretmeni: İki elle sağ sol ritim çalışması yapıyoruz. Beden perküsyonu yapıyoruz. OSB'li öğrenciler ritmik olarak SP olan öğrencilere göre daha iyi durumdadır. OSB'li bir öğrencim davulda kendi ritmini oluşturarak şarkı söylüyor ama konsantrasyonları çok dağınık olduğu için bunu çok devam ettiremiyor. Bir tane SP'li bir öğrencim doğaçlama ritim tutuyor.

3. Müzik Öğretmeni: Öğrencilerimiz bir oyun havası duyduklarında dans ediyor. Kendilerine göre hareketler yaparak dans ediyorlar. Bir OSB'li öğrencim kendi ürettiği kelimelerle bildiği ezgileri birleştirebiliyor.

3. Müzik Öğretmeni: Ritim çalgılarıyla temel düzeyde enstrüman eğitimi yapabiliyoruz. OSB'li öğrencimle de org çalışıyoruz.

Tablo 2.

*Müzik Eğitimi Boyutlarının Özel Eğitim Meslek Okullarında Uygulanma Durumu**

	Şarkı söyleme ve koroda şarkı söyleme müziksel boyutu	Hareket ve ritim çalışmaları müziksel boyutu	Müziksel doğaçlama boyutu	Enstrüman Eğitimi müziksel boyutu	Nota ve solfej eğitimi müziksel boyutu
1. Müzik Öğretmeni	Uygulanıyor	Uygulanıyor	Uygulanıyor	Uygulanıyor	Uygulanmıyor
2. Müzik Öğretmeni	Uygulanıyor	Uygulanıyor	Uygulanıyor	Uygulanmıyor	Uygulanmıyor
3. Müzik Öğretmeni	Uygulanıyor	Uygulanıyor	Uygulanıyor	Uygulanıyor	Uygulanmıyor
4. Müzik Öğretmeni	Uygulanıyor	Uygulanıyor	Uygulanıyor	Uygulanıyor	Uygulanmıyor
5. Müzik Öğretmeni	Uygulanıyor	Uygulanıyor	Uygulanıyor	Uygulanıyor	Uygulanmıyor

*Tablo 2'deki müziksel boyutlar, literatür araştırması ile belirlenmiş ve gruplandırılmıştır.

Tablo 2; Müzik dersleri kapsamında verilmesi beklenen müzik eğitimi boyutlarının, ÖEMO’da uygulanma durumunu göstermektedir. Tablo 2’ye göre nota ve solfej eğitimi müzik boyutu, hiçbir müzik öğretmeni tarafından uygulanmamaktadır. Enstrüman eğitimi müzik boyutunun sadece bir müzik öğretmeni tarafından uygulanmadığı görülmektedir. Bununla ilgili öğretmen görüşleri aşağıda belirtilmektedir.

1. Müzik Öğretmeni: Öğrencilerimiz bilişsel açıdan zayıf oldukları için nota ve solfej eğitimi yapamıyor.

2. Müzik Öğretmeni: Nota ve solfej uygulamaları öğrencilerimizin bilişsel yapıları için uygun değil. Müzik yazısı sembolik olduğu için öğrencilerimiz müzik yazısını öğrenemiyor.

3. Müzik Öğretmeni: Nota öğrenemedikleri için notaların isimlerini yazıyla yazarak öğretiyorum.

4. Müzik Öğretmeni: Nota ve solfej eğitimi yapamıyoruz.

5. Müzik Öğretmeni: Nota ve solfej eğitiminin öğrencilerimize hiçbir katkısının olmadığını düşünüyorum.

2. Müzik Öğretmeni: Enstrüman eğitiminin bireysel olarak yapılması gerektiğini düşünüyorum. Bu yüzden uygulamayı gerçekleştiriyoruz.

1. Müzik Öğretmeni: Enstrüman eğitimi konusunda sadece ritim çalgılarını kullanabiliyoruz. Bu konuda OSB’liler bu konuda çok iyiler. 8 ölçümlük ritim uygulamasını tekrar edebiliyorlar.

4. Müzik Öğretmeni: SP’li öğrencilerimizin çokluğundan dolayı hareket ve ritim çalışmalarını çok az öğrenciyle uygulayabiliyoruz.

Birinci alt problem a bulgularına göre, ÖEUO ve ÖEMO bağlamında birlikte değerlendirildiğinde; müzik boyutlarının uygulanması bakımından belli benzerlikler ve farklılıklar olduğu anlaşılmaktadır. Şöyle ki nota ve solfej eğitimi müzik boyutu için ÖEUO’da iki öğretmen tarafından uygulanmıyor cevabı verilirken ÖEMO’daki bütün müzik öğretmenlerinin uygulanmıyor cevabı dikkat çekmektedir. Bunun dışındaki boyutlarda iki okul bakımından büyük ölçüde benzerlik görülmektedir. Yapılan görüşmelerde müzik öğretmenleri renklerle nota eğitimi yaparsa bile sadece

notaların isimlerini renklerle eşleştirerek uygulayabildiklerini, notaların sürelerini, öğrencilere açıklayamadıklarını belirtmektedirler. İki okul türünde de nota ve solfej eğitimi müziksel boyutunu uygulamayan fakat enstrüman eğitimi müziksel boyutunu uygulayan müzik öğretmenlerinin enstrüman eğitimi bağlamında sadece ritim çalgıları kullandıkları anlaşılmaktadır. ÖEUO’da bir müzik öğretmeni şarkı söyleme ve koroda şarkı söyleme müziksel boyutunu uygulamadığını çünkü öğrencilerinin dil gelişiminde problem olduğunu belirtmiştir. ÖEMO’da ise buna benzer bir durumla ilgili görüş bildirilmemiştir.

4.1.2. Eğitsel Yöntemler Nelerdir?

Tablo 3.

*Özel Eğitim Uygulama Okullarındaki Müzik Öğretmenlerinin Müzik Öğretim Yöntemlerini Uygulama Durumu**

	Dalcroze Eurhythmics Yöntemi	Kodally Yöntemi	Orff Schulwerk Yöntemi	Nordoff- Robbins Yöntemi	Ulwila Yöntemi
1.Müzik Öğretmeni	Yöntem uygulanmıyor	Yöntem uygulanmıyor	Yöntem uygulanıyor	Yöntem uygulanmıyor	Yöntem uygulanmıyor
2.Müzik Öğretmeni	Yöntem uygulanmıyor	Yöntem uygulanmıyor	Yöntem uygulanıyor	Yöntem uygulanmıyor	Yöntem uygulanmıyor
3.Müzik Öğretmeni	Yöntem uygulanmıyor	Yöntem uygulanmıyor	Yöntem uygulanıyor	Yöntem uygulanmıyor	Yöntem uygulanmıyor
4.Müzik Öğretmeni	Yöntem uygulanmıyor	Yöntem uygulanmıyor	Yöntem uygulanıyor	Yöntem uygulanmıyor	Yöntem uygulanmıyor
5.Müzik Öğretmeni	Yöntem uygulanmıyor	Yöntem uygulanmıyor	Yöntem uygulanmıyor	Yöntem uygulanmıyor	Yöntem uygulanmıyor

* Tablo 3’deki eğitsel yöntemler literatüre dayalı olarak belirlenmiştir.

Tablo 3’e göre ÖEUO’da görev yapan müzik öğretmenlerinin dördü Orff Schulwerk yöntemini uyguladığı anlaşılmaktadır. Diğer öğretim yöntemleri hiçbir müzik öğretmeni tarafından uygulanmamaktadır. Aşağıda bu bulguya dayanak oluşturan bazı müzik öğretmeni görüşleri örnek olarak yer almaktadır.

1. Müzik Öğretmeni: *Orff Eğitimi yapıyoruz.*
2. Müzik Öğretmeni *Orff ağırlıklı ilerliyoruz.*
3. Müzik Öğretmeni *Orff yöntemini kullanıyorum.*
4. Müzik Öğretmeni: *Orff yöntemini kullanıyorum.*
5. Müzik Öğretmeni: *Herhangi bir yöntem kullanmıyorum.*

Tablo 4.

Özel Eğitim Meslek Okullarındaki Müzik Öğretmenlerinin Müzik Öğretim Yöntemlerini Uygulama Durumu

	Dalcroze Eurhythmics Yöntemi	Kodally Yöntemi	Orff Schulwerk Yöntemi	Nordoff- Robbins Yöntemi	Ulwila Yöntemi
1.Müzik Öğretmeni	Yöntem uygulanmıyor	Yöntem uygulanmıyor	Yöntem uygulanmıyor	Yöntem uygulanmıyor	Yöntem uygulanmıyor
2.Müzik Öğretmeni	Yöntem uygulanmıyor	Yöntem uygulanmıyor	Yöntem uygulanıyor	Yöntem uygulanmıyor	Yöntem uygulanmıyor
3.Müzik Öğretmeni	Yöntem uygulanmıyor	Yöntem uygulanmıyor	Yöntem uygulanıyor	Yöntem uygulanmıyor	Yöntem uygulanmıyor
4.Müzik Öğretmeni	Yöntem uygulanmıyor	Yöntem uygulanmıyor	Yöntem uygulanıyor	Yöntem uygulanmıyor	Yöntem uygulanmıyor
5.Müzik Öğretmeni	Yöntem uygulanmıyor	Yöntem uygulanmıyor	Yöntem uygulanmıyor	Yöntem uygulanmıyor	Yöntem uygulanmıyor

* Tablo 4'deki eğitsel yöntemler literatüre dayalı olarak belirlenmiştir.

Tablo 4, ÖEMO'da sadece Orff Schulwerk Yöntemi'nin üç müzik öğretmeni tarafından uygulandığını, diğer müzik öğretim yöntemlerinden hiçbirinin uygulanmadığını göstermektedir

1.Müzik Öğretmeni: *Bir yöntem kullanmıyorum.*

2.Müzik Öğretmeni: *Orff yöntemini kullanıyorum.*

3.Müzik Öğretmeni: *Orff yöntemini kullanıyoruz.*

4.Müzik Öğretmeni: *Orff yöntemini kullanıyoruz.*

5.Müzik Öğretmeni: *Uygulamaların yöntem ve teknikten daha etkili olduğunu düşünüyorum.*

Birinci alt problem bulguları ÖEUO ve ÖEUO bağlamında birlikte değerlendirildiğinde; Orff Schulwerk yöntemi dışında, hiçbir müzik öğretimi yönteminin uygulanmadığı yönünde büyük bir benzerlik görülmektedir.

4.2. Özel Eğitim Uygulama Okullarında ve Özel Eğitim Meslek Okullarında Verilen Müzik Eğitiminin, Eğitim Almakta Olan Özel Gereksinimli Bireylerin Bilişsel Gelişimlerine Katkılarına İlişkin Özel Eğitim Öğretmenlerinin Görüşleri Nasıldır?

İkinci alt problemin çözümüne yönelik olarak özel eğitim öğretmenlerinin görüşme sorularına verdikleri yanıtların içerik analizi sürecinde kodlama tekniği ile elde edilen “dil gelişimi”, “diğer derslere etkisi”, “nesne ve kural öğretimi”, “kalıcı öğrenme ve ezber yapma”, “sıra bekleme becerisi”, “psikomotor gelişime etkisi”, “odaklanma” boyutlarına ilişkin durum Tablo 5 ve 6 da yer almaktadır.

Tablo 5.

Müzik Eğitiminin Özel Eğitim Uygulama Okullarında Bilişsel Gelişime Katkıları ile İlgili Özel Eğitim Öğretmenlerinin Görüşleri

	Dil gelişimi	Diğer derslere etkisi	Nesne ve kural öğretimi	Kalıcı öğrenme ve ezber yapma	Sıra bekleme becerisi	Psikomotor gelişime etkisi	odaklanma
1.Özel Eğitim Öğretmeni				Etkisi vardır			Etkisi vardır
2.Özel Eğitim Öğretmeni	Etkisi vardır	Etkisi vardır					
3.Özel Eğitim Öğretmeni	Etkisi vardır	Etkisi vardır	Etkisi vardır				
4.Özel Eğitim Öğretmeni	Etkisi vardır	Etkisi vardır	Etkisi vardır	Etkisi vardır			
5.Özel Eğitim Öğretmeni	Etkisi vardır	Etkisi vardır		Etkisi vardır	Etkisi vardır		

Tablo 5'e göre ÖEUO'da çalışan ve görüşme yapılan özel eğitim öğretmenlerinin tümü, müzik eğitiminin bilişsel gelişime katkısının olduğunu belirtmiştir. Özel eğitim öğretmenleri, müzik eğitiminin bilişsel gelişime katkılarını bilgilerinden ve deneyimlerinden yola çıkarak gerekçeleriyle birlikte açıklamışlardır. Bu gerekçeler arasında ; “dil gelişimi” ve “diğer derslere etkisi”, bilişsel gelişime katkısı bakımından en fazla ifade edilen gerekçe olarak dikkat çekmektedir. “Kalıcı öğrenme ve ezber yapma” gerekçesi üç özel eğitim öğretmeni tarafından, “nesne ve kural öğretimi” gerekçesi iki özel eğitim öğretmeni tarafından, “sıra bekleme becerisi” ile “odaklanma” bir özel eğitim öğretmeni tarafından, bilişsel gelişime katkı gerekçeleri

olarak ifade edilmiştir. ÖEUO'daki özel eğitim öğretmenleri, müzik eğitiminin psikomotor gelişime etki ettiği ile ilgili görüş belirtmemişlerdir. Bulgulara dayanarak oluşturulan görüşlere ilişkin örnekler aşağıda yer almaktadır.

1.Özel Eğitim Öğretmeni: Müziğin özel gereksinimli bireyler açısından bilişsel katkıları çok önemlidir. Ritim çalmak öğrencilerimize, odaklarını sağlamaları açısından çok önemlidir. Ritim çalmak ve tekrarlayan öğeler bunlar hep bilişsel davranışlara etki etmektedir. Müziğin tekrar edici unsuru, öğrencilerde kalıcılığı sağlamaktadır.

2. Özel Eğitim Öğretmeni: Müzik dersi konuşmayı geliştiriyor, öğrenmeyi kolaylaştırıyor. Dolaylı olarak her derse yansıyor. Özellikle Matematik dersine çok katkı sağlıyor.

3. Özel Eğitim Öğretmeni: Müziğin bilişsel gelişime çok katkısı var. Dil gelişimine çok katkı sağladığını düşünüyorum. Nesne öğretimi ve kural öğretimi konusunda çok etkin bir unsur. Sayıları öğretmek için müziğin ritmik yapısından yararlanıyoruz.

4. Özel Eğitim Öğretmeni: Özel eğitimde müzik dersinin sadece müziksel gelişime değil birçok alana etkisi vardır. Müziğin diğer derslere de katkı sağladığını düşünüyorum. Müziğin bu anlamda müziği aracı olarak görüyorum. Nesnelerin ve kuralların öğretiminde müzik dersi çok etkili bir derstir. Müzikte tekrarlardan oluşan temalar, öğrencilerin kuralları öğrenmesine çok etkilidir. Ritim çalışmaları bu anlamda çok etkili bir çalışmadır. Öğrencinin öğretmeni taklit etmesi de çok etkili oluyor. Doğanın, taşıtların, hayvanların sesleri şarkı içerisinde geçtiği zaman öğrenme çok kalıcı oluyor.

5. Özel Eğitim Öğretmeni: Müziğin tekrarlayıcı bir unsur olması nedeniyle müziğin öğrencilerimiz üzerinde öğrenmeyi kolaylaştırdığını gözlemliyorum. Bu da onların bilişsel gelişimlerine katkı sağlıyor. Bilişsel açıdan müziğin en etkili olduğu kısım öğrencilere kalıcı ve kolay öğrenmeyi sağlamasıdır. Mesela sıra bekleme becerisini öğrencilere kazandırmak istediğimizde müzik ve dans(ront) eşliğinde bu beceri daha kolay ve kalıcı hale geliyor. Bunun dışında dil gelişimine katkı sağlıyor. Müziğin diğer derslere etkisi çok önemlidir.

Tablo 6.

Müzik Eğitiminin Özel Eğitim Meslek Okullarında Bilişsel Gelişime Katkıları ile İlgili Özel Eğitim Öğretmenlerinin Görüşleri

	Dil gelişimi	Diğer derslere etkisi	Nesne ve kural öğretimi	Kalıcı öğrenme ve ezber yapma	Sıra bekleme becerisi	Psikomotor Gelişime Etkisi	Odaklanma
1.Özel Eğitim Öğretmeni		Etkisi vardır	Etkisi vardır	Etkisi vardır		Etkisi vardır	Etkisi vardır
2.Özel Eğitim Öğretmeni		Etkisi vardır	Etkisi vardır	Etkisi vardır			
3.Özel Eğitim Öğretmeni		Etkisi vardır					
4.Özel Eğitim Öğretmeni		Etkisi vardır		Etkisi vardır			
5.Özel Eğitim Öğretmeni		Etkisi vardır					Etkisi vardır

Tablo 6. ÖEMO’da çalışan özel eğitim öğretmenlerinin tümünün görüşleri, müzik eğitiminin bilişsel gelişime katkısının olduğu yönündedir. Görüşme yapılan özel eğitim öğretmenlerinin tümü, müzik eğitiminin “Diğer derslere etkisi” gerekçesiyle bilişsel gelişime katkı yaptığını vurgulamıştır.

Müzik eğitiminin bilişsel gelişime katkıları ile ilgili “Kalıcı öğrenme ve ezber yapma” gerekçesini üç, “Nesne ve kural öğretimi” ile “Odaklanma” gerekçelerini iki özel ifade etmiştir. Müziğin bilişsel gelişime katkıları ile ilgili “Psikomotor Gelişime Etkisi” gerekçesi hakkında sadece bir özel eğitim öğretmeni görüş bildirmiştir. “Dil gelişimi” ve “Sıra bekleme becerisi” ile ilgili hiçbir özel eğitim öğretmeni görüş bildirmemiştir. Bu bulgulara dayanak oluşturan özel eğitim öğretmeni görüşleri aşağıda yer almaktadır.

1.Özel Eğitim Öğretmeni: Müziğin bilişsel anlamda, kesinlikle öğrencilerimize katkısının olduğunu düşünüyorum. Müzik öğrencilerimizin algılarını geliştiriyor ve dikkatlerini toplamaları konusunda katkı sağlıyor. Müzik dersinin, Matematik dersine katkısının olduğunu düşünüyorum. Nesnelere anlama ve kuralları öğrenme açısından çok etkili derstir. Ayrıca şarkı söylemek öğrencilerimizin ezber yapmalarını kolaylaştırıyor. Enstrüman çalmak onların psikomotor olarak geliştirdiği için öğrenme süreçlerini hızlandırıyor.

2.Özel Eğitim Öğretmeni: Müziğin özel gereksinimli öğrencilerimize çok katkı sağladığını düşünüyorum. Müzik öğrencilerimizin ezber yapma yeteneğini geliştiriyor. Türkçe ve Matematik'e katkı sağlıyor. Müzikle yapılan dersler daha etkili oluyor. İlahileri diğer müzik türlerine göre daha kolay ezberliyorlar.

3.Özel Eğitim Öğretmeni: Katkısı olduğunu düşünüyorum. Tüm gelişim alanları birbirini etkiler. Öğrencilerin ritim tutabilmeleri, doğrudan bilişsel gelişime katkı sağlar. Bunun sayı saymaya doğrudan etkisi vardır.

4.Özel Eğitim Öğretmeni: Sayıları ve renkleri müzikle öğretim kalıcılığı sağlıyor. Özellikle şarkılı oyunlar, kalıcılığı sağlıyor.

5.Özel Eğitim Öğretmeni: Müziğin öğrencilerimize bilişsel olarak odaklanmaya çok katkısı olduğunu düşünüyorum. Hareket ve ritim çalışmaları öğrencilerin hareket etme ihtiyacını karşıladığı için derse daha etkin bir şekilde dönüş yapmalarını sağlıyor.

Müzik eğitiminin bilişsel gelişime “Dil gelişimi” gerekçesiyle katkı yaptığı ÖEUO’ da yer bulurken, ÖEMO’da bununla ilgili bir ifadeye rastlanılmadığı görülmektedir. Müzik eğitiminin bilişsel gelişime katkısı ile ilgili “Diğer Derslere Etkisi”, “Nesne ve Kural Öğretimi”, “Kalıcı Öğrenme ve Ezber Yapma” gerekçelerinde her iki tip okulda da büyük ölçüde benzerlik görülmektedir. Müzik eğitiminin bilişsel gelişime katkı yapmak bakımından “Sıra Bekleme Becerisi” ÖEUO’da bir özel eğitim öğretmeni tarafından gerekçe gösterilirken, ÖEMO’da bununla ilgili ifadeye rastlanılmamaktadır. ÖEMO’da psikomotor gelişim etkisine bir özel eğitim öğretmeni gerekçe göstermiştir. ÖEUO’da hiçbir özel eğitim öğretmeni bu gerekçeyi ifade etmemiştir. ÖEUO’da bir, ÖEMO’da iki özel eğitim öğretmeni “Odaklanma” gerekçesiyle müzik eğitiminin bilişsel gelişime katkı yaptığını ifade etmiştir.

4.3. Özel Eğitim Uygulama Okullarında ve Özel Eğitim Meslek Okullarında Verilen Müzik Eğitiminin, Eğitim Almakta Olan Özel Gereksinimli Bireylerin Sosyal Gelişimlerine Katkılarına İlişkin Özel Eğitim Öğretmenlerinin Görüşleri Nasıldır?

Üçüncü alt problemin çözümüne yönelik olarak özel eğitim öğretmenlerinin görüşme sorularına verdikleri yanıtların içerik analizi sürecinde kodlama tekniği ile elde edilen “Kendini İfade Etme, İletişim, Dil Gelişimi”, “Özgüven”, “Sorumluluk ve Aidiyet Duygusu”, “Sakinleştirici Etkisi”, “Olumsuz Davranışların Engellenmesi”, “İş

Bölümü”, “Öğrenciye Göre Değişir” boyutlarına ilişkin durum tablo 7 ve 8’ de yer almaktadır.

Tablo 7.

Müzik Eğitiminin Özel Eğitim Uygulama Okullarında Sosyal Gelişime Katkıları ile İlgili Özel Eğitim Öğretmenlerinin Görüşleri

	Kendini ifade etme, iletişim, dil gelişimi	Özgüven	Sorumluluk ve aidiyet duygusu	Sakinleştirici etkisi	Olumsuz davranışların engellenmesi	İş bölümü	Öğrenciden öğrenciye değişir
1.Özel eğitim Öğretmeni				Etkisi vardır			
2.Özel eğitim Öğretmeni			Etkisi vardır				
3.Özel eğitim Öğretmeni	Etkisi vardır	Etkisi vardır	Etkisi vardır			Etkisi vardır	
4.Özel eğitim Öğretmeni		Etkisi vardır			Etkisi vardır		
5.Özel eğitim Öğretmeni	Etkisi vardır	Etkisi vardır	Etkisi vardır				

Tablo 7’ye göre ÖEUO’da çalışan özel eğitim öğretmenlerinin tümü, müzik eğitiminin sosyal gelişime katkısının olduğunu belirtmiştir. Özel eğitim öğretmenleri, müzik eğitiminin sosyal gelişime katkıları gerekçeleriyle birlikte açıklamışlardır. Üç özel eğitim öğretmeni müzik eğitiminin sosyal gelişime katkıları; “Özgüven”, “Sorumluluk ve Aidiyet Duygusu” gerekçelerine dayandırmaktadırlar. “Kendini İfade Etme, İletişim, Dil Gelişimi” iki, “Sakinleştirici Etkisi” bir, “Olumsuz Davranışların Engellenmesi” ve “İş Bölümü” bir özel eğitim öğretmeni tarafından gerekçe gösterilmiştir. Müzik eğitiminin bu gerekçelerle sosyal gelişime katkı yaptığı ile ilgili görüş ifade edilmektedir.

1.Özel Eğitim Öğretmeni: Halay çekmek, müzikli oyunlar onların sosyal gelişimleri adına çok önemlidir. Müziğin sakinleştirici etkisi de onların sosyal gelişimlerine doğrudan ve dolaylı olarak katkı sağlamaktadır.

2.Özel Eğitim Öğretmeni: Grup çalışmalarına katılıyorlar. Birlikte bir şey yapmak, bir gruba ait olmak müzik sayesinde gerçekleşebiliyor. Müzik öğrencilerimizin sorumluluk alma duygularını destekliyor. Bu bizim için çok değerlidir.

3. Özel Eğitim Öğretmeni: Müziğin sosyal gelişime de çok katkı sağladığını düşünüyorum. Öğrenciler müzik sayesinde yan yana gelerek birbirleriyle iletişime geçiyorlar. Kendilerini ifade ediyorlar. Bunun da özgüvenlerini ve sorumluluk duygularını geliştirmeleri açısından çok önemli olduğunu düşünüyorum. Müzik öğrencilerin iş bölümü yapmaları konusuna da katkı sağlıyor.

4. Özel Eğitim Öğretmeni: Müziğin etkisinin öğrencilerimizin sosyal gelişimlerine katkıları çok önemlidir. Müzik öğrencilerin olumsuz davranışlarını engelliyor. Topluluk içinde şarkı söylemek ve o şarkının hareketlerini yapmak öğrencilerimizin özgüvenlerinin gelişmesini sağlıyor. Okulumuzda bir şarkı yarışması yaptık. Öğrencilerimiz adına çok önemli bir etkinlik oldu.

5. Özel Eğitim Öğretmeni: Müzik sosyal gelişim açısından öğrencilere özgüven kazandırmaktadır ve buna bağlı olarak öğrencilerin iletişimini kuvvetlendirmektedir. Bir grubun içinde olmak öğrencilerimiz için çok önemli olduğundan aidiyet hissini de kuvvetlendirmektedir. Ritim tutan öğrencilerimiz, şarkı söyleyebilen öğrencilerimiz var. Bu öğrencilerimiz bu becerileri kazanmadan önce aynı sosyal gelişim düzeylerinde değillerdi.

Tablo 8.

Müzik Eğitiminin Özel Eğitim Meslek Okullarında Sosyal Gelişime Katkıları ile ilgili Özel Eğitim Öğretmenlerinin Görüşleri

	Kendini ifade etme, iletişim, dil gelişimi	Özgüven	Sorumluluk ve aidiyet duygusu	Sakinleştirici etkisi	Olumsuz davranışların engellenmesi	İş bölümü	Öğrenciden öğrenciye değişir
1.Özel eğitim öğretmeni	Etkisi vardır						
2.Özel eğitim öğretmeni	Etkisi vardır	Etkisi vardır					
3.Özel eğitim öğretmeni				Etkisi vardır			
4.Özel eğitim öğretmeni							Etkisi vardır
5.Özel eğitim öğretmeni	Etkisi vardır						

Tablo 8. ÖEMO’da verilen müzik eğitiminin sosyal gelişime katkılarını göstermektedir. Üç özel eğitim öğretmeni, müzik eğitiminin “Kendini İfade Etme,

İletişim, Dil Gelişimi” bakımından sosyal gelişime katkı sağladığını belirtmiştir. Büyük oranda bu gerekçenin ifade edildiği görülmektedir. “Özgüven” ve “Sakinleştirici Etkisi” gerekçeleri birer özel eğitim öğretmeni tarafından ifade edilmiştir. Bir özel eğitim öğretmeni bunun öğrenciden öğrenciye değişebileceğini söylemiştir. “Sorumluluk ve Aidiyet Duygusu”, “Olumsuz Davranışların Engellenmesi”, “İş Bölümü” gerekçeleri hiçbir özel eğitim öğretmeni tarafından görüşmelerde ifade edilmemiştir. Bulgulara dayanak oluşturan görüşlere örnekler aşağıda yer almaktadır.

1. *Özel Eğitim Öğretmeni: Şarkı söylemek artikülasyona katkı sağladığı hem de iletişim becerisini arttırdığı için müzik dersinin sosyal becerileri arttırdığını düşünüyorum.*
2. *Özel Eğitim Öğretmeni: Müzik insanları bir araya getirdiği için, özel eğitim öğrencilerine de etkisi sosyal gelişimleri açısından çok önemlidir. Koro çalışmaları bu anlamda çok iyi oluyor. Bu onların özgüvenlerinin gelişmesini sağlıyor. Böylece iletişim kurma kabiliyetleri artıyor.*
3. *Özel Eğitim Öğretmeni: Müziğin sakinleştirici ve rahatlatıcı etkisi, öğrencilerimizin sosyal hayatlarına katkı sağlar.*
4. *Özel Eğitim Öğretmeni: Bu durum öğrenciden öğrenciye göre değişmektedir.*
5. *Özel Eğitim Öğretmeni: Beraber şarkı söylemek sosyalleşme zemininin oluşması sağlıyor. Müzik üzerine konuşuyorlar. Birbirlerinin müzik zevklerini öğrenmeye çalışıyorlar. Bu da onların sosyalleşmelerine katkı sağlıyor.*

Bulgular; ÖEUO’da müziğin sosyal gelişime katkısı açısından “Kendini İfade Etme, İletişim, Dil Gelişimi” gerekçesini iki, ÖEMO’da ise üç özel eğitim öğretmenin gerekçe olarak gösterdiğini ortaya koymaktadır. Yine ÖEUO’da müzik eğitiminin “Özgüven” gelişimi için önemli olduğunu üç, ÖEMO’da ise bir özel eğitim öğretmenin önemli olduğunu vurgulamaktadır. Müzik eğitiminin sosyal gelişime katkısı açısından “Sorumluluk ve Aidiyet Duygusu” gerekçesini ÖEUO’da üç özel eğitim öğretmeni gerekçe gösterirken, ÖEMO’da hiçbir özel eğitim öğretmeni tarafından gerekçe gösterilmemiştir. Müzik eğitiminin sosyal gelişime katkısı bakımından hem ÖEUO hem de ÖEMO’da bir özel eğitim öğretmeni sakinleştirici etkisini gerekçe olarak belirtmiştir. ÖEUO’da müzik eğitiminin sosyal gelişime katkısı açısından “Olumsuz Davranışların Engellenmesi” gerekçesi bir özel eğitim öğretmeni tarafından önemli olduğu ifade edilmiştir. ÖEMO’da hiçbir özel eğitim öğretmeni bu konuda bir görüş

bildirmemiştir. ÖEUO’da bir özel eğitim öğretmeni, müzik eğitiminin “İş Bölümü” gerekçesiyle sosyal gelişime katkı yapma konusunda görüş bildirmiştir. ÖEMO’daki hiçbir özel eğitim öğretmeni böyle bir görüşü ifade etmemiştir. ÖEMO’daki bir özel eğitim öğretmeni müzik eğitiminin sosyal gelişime katkısı ile ilgili soruya, bu “Öğrenciden Öğrenciye Değişir” diye belirtmiştir. ÖEUO’da benzer bir görüş yer almamaktadır.

4.4. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Özel Eğitim Uygulama Okullarında ve Meslek Okullarında Verilen Müzik Eğitiminin Boyutlarının; Eğitim Almakta Olan Özel Gereksinimli Bireylerin Bilişsel Gelişimlerine Katkılarının Etkililik Sıralaması Nasıldır?

Tablo 9 ve tablo 10’daki müziksel boyutlar literatürden referans alınarak bu çalışmada uygulanmıştır.

Tablo 9.

Özel Eğitim Uygulama Okullarında Verilen Müzik Eğitiminin Boyutlarının; Eğitim Almakta Olan Özel Gereksinimli Bireylerin Bilişsel Gelişimlerine Katkılarının Etkililik Sıralaması

	Şarkı söyleme ve koroda söyleme müziksel boyutu	Hareket ve ritim çalışmaları müziksel boyutu	Müziksel doğaçlama boyutu	Enstrüman eğitimi müziksel boyutu	Nota ve solfej eğitimi müziksel boyutu
1.Özel Eğitim Öğretmeni	1.Sırada	3.Sırada	2.Sırada	4. Sırada	5.Sırada
2.Özel Eğitim Öğretmeni	2.Sırada	1.Sırada	3. Sırada	5. Sırada	4.Sırada
3.Özel Eğitim Öğretmeni	2.Sırada	1.Sırada	3.Sırada	4.Sırada	5.Sırada
4.Özel Eğitim Öğretmeni	2.Sırada	1.Sırada	3.Sırada	4.Sırada	5.Sırada
5.Özel Eğitim Öğretmeni	2.Sırada	1.Sırada	3. Sırada	4.Sırada	5.Sırada

ÖEUO’da yapılan özel eğitim öğretmenleri ile yapılan görüşmelerde müzik eğitiminin boyutlarının bilişsel gelişime katkısı bakımından etkililik sıralaması yukarıdaki tabloda görülmektedir. Bu tabloya göre, dört özel eğitim öğretmeni “Hareket ve Ritim Çalışmaları Müziksel Boyutu” birinci sırada, dört özel eğitim öğretmeni “Şarkı Söyleme ve Koroda Şarkı Söylemenin Müziksel Boyutu” ikinci sırada, dört özel eğitim

öğretmeni “Müziksel Doğaçlama Boyutu” üçüncü sırada, dört özel eğitim öğretmeni, “Enstrüman Eğitimi Müziksel Boyutu” dördüncü sırada, dört özel eğitim öğretmeni, “Nota ve Solfej Eğitimi Müziksel Boyutu” beşinci sırada olduğunu ifade etmişler.

Bununla ilgili bazı öğretmen görüşleri aşağıda yer almaktadır.

1.Özel Eğitim Öğretmeni:

1)Şarkı Söyleme ve Koroda Şarkı Söyleme Müziksel Boyutu: Şarkı söylemek ve koroda şarkı söylemek dil gelişimine katkı sağlıyor. En etkili müziksel boyuttur.

2) Müziksel Doğaçlama Boyutu: Bir dans müziği çalındığında öğrenciler o müziğe kendilerince eşlik ettikten sonra derse konsantre olabiliyorlar.

3)Hareket ve Ritim Çalışmaları Müziksel Boyutu: Ritim çalmak öğrencilerimize, konsantrasyonlarını sağlamaları açısından çok katkı sağlamaktadır. Ritim çalmak ve tekrarlayan öğeler bunlar hep bilişsel davranışlara etki etmektedir. Müziğin tekrar edici unsuru, öğrencilerde kalıcılığı sağlamaktadır.

4)Enstrüman Eğitimi Müziksel Boyutu: Enstrüman eğitimini öğrencilerimizle kapsamlı bir şekilde gerçekleştiriyoruz.

5)Nota ve Solfej Eğitimi Müziksel Boyutu: Nota ve solfej eğitiminin en az etkisi olan müziksel boyuttur.

4.Özel Eğitim Öğretmeni:

1) Hareket ve Ritim Çalışmaları Müziksel Boyutu: Hareket ve ritim çalışmalarında sayıları öğretmek için müziğin ritmik yapısından yararlanıyoruz. Bu da bilişsel gelişim için çok önemlidir.

2) Şarkı Söyleme ve Koroda Şarkı Söyleme Müziksel Boyutu: Şarkı söylemek ve koroda şarkı söylemenin dil gelişimine çok katkı sağladığını düşünüyorum. Nesne öğretimi ve kural öğretimi konusunda çok etkin bir unsur.

3) Müziksel Doğaçlama Boyutu: Öğrencilerimiz ritim enstrümanlarını kullanarak doğaçlama yapabiliyorlar. Bu onları özgür kıldığı için bilişsel gelişimlerine katkı sağlıyor.

4) Enstrüman Eğitimi Müziksel Boyutu: Enstrüman eğitiminin diğer üç müziksel boyutlara oranla öğrencilerimiz üzerinde azdır.

5) Nota ve Solfej Eğitimi Müziksel Boyutu: Bilişsel olarak öğrencilerimizin nota ve solfej eğitimine uygun olmadığını düşünüyorum.

Tablo 10.

Özel Eğitim Meslek Okullarında Verilen Müzik Eğitiminin Boyutlarının Eğitim Almakta Olan Özel Gereksinimli Bireylerin Bilişsel Gelişimlerine Katkılarının Etkililik Sıralaması

	Şarkı söyleme ve koroda şarkı söyleme müziksel boyutu	Hareket ve ritim çalışmaları müziksel boyutu	Müziksel doğaçlama boyutu	Enstrüman eğitimi müziksel boyutu	Nota ve solfej eğitimi müziksel boyutu
1.Özel Eğitim Öğretmeni	1.Sırada	2.Sırada	4.Sırada	3.Sırada	5.Sırada
2.Özel Eğitim Öğretmeni	1.Sırada	2.Sırada	4.Sırada	3.Sırada	5.Sırada
3.Özel Eğitim Öğretmeni	3.Sırada	1.Sırada	2.Sırada	5.Sırada	4.Sırada
4.Özel Eğitim Öğretmeni	1.Sırada	3.Sırada	2.Sırada	5.Sırada	4.Sırada
5.Özel Eğitim Öğretmeni	4.Sırada	3.Sırada	5.Sırada	2.Sırada	1.Sırada

ÖEMO’da yapılan özel eğitim öğretmenleri ile yapılan görüşmelerde müzik eğitiminin boyutlarının bilişsel gelişime katkısı bakımından etkililik sıralaması yukarıdaki tabloda görülmektedir. Bu tabloya göre üç özel eğitim öğretmeni, “Şarkı Söyleme ve Koroda Şarkı Söyleme” müziksel boyutunun birinci sırada olduğunu belirtmiştir. Bir özel eğitim öğretmeni, Nota ve Solfej Eğitimi Müziksel Boyutu’nun özel gereksinimli bireylerin bilişsel gelişimlerine katkı yapma bakımından birinci müziksel boyut, Enstrüman Eğitimi Müziksel Boyutu’nun ise ikinci müziksel boyut olduğunu belirtmiştir. Bu durum tablodaki dikkat çekici bir durumdur. Bununla ilgili bazı öğretmen görüşleri aşağıda görülmektedir.

5.Özel Eğitim Öğretmeni:

1) Nota ve Solfej Eğitimi Müziksel Boyutu: Öğrencilerimiz nota öğrenirken zorlanıyorlar. Fakat renklerle nota eğitiminin bilişsel olarak öğrencilerimiz için çok önemli olduğunu düşünüyorum.

2) Enstrüman Eğitimi Müziksel Boyutu: Enstrüman eğitimi renklerle uygulama yapılırsa bilişsel olarak çok etkin olduğunu düşünüyorum. Renkler nota eğitiminin ve buna bağlı olarak enstrüman eğitiminin bilişsel gelişime çok etkili olduğunu düşünüyorum.

3) *Hareket ve Ritim Çalışmaları Müziksel Boyutu: Hareket ve ritim çalışmaları öğrencilerin hareket etme ihtiyacını karşıladığı için derse daha etkin bir şekilde dönüş yapmalarını sağlıyor. Bu da onların bilişsel gelişimlerine çok katkı sağlıyor.*

4) *Şarkı Söyleme ve Koroda Şarkı Söyleme Müziksel Boyutu: Şarkı söylemek dil gelişimi için önemli olduğundan dolayı bilişsel olarak da öğrencilerimize olumlu yönde etki ediyor. Fakat bilişsel olarak etkisinin diğer üç maddeye göre daha az olduğunu düşünüyorum.*

5) *Müziksel Doğaçlama Boyutu: : Müziksel doğaçlama müziksel boyutunda öğrenciler oyun havalارına herhangi bir kural olmaksızın eşlik ediyor. Bu onları mutlu ediyor.*

2.Özel Eğitim Öğretmeni

1) *Şarkı Söyleme ve Koroda Şarkı Söyleme Müziksel Boyutu: Şarkı söylemek ve koroda şarkı söylemek, öğrencilerin ezber yapma yeteneğini geliştiriyor.*

2) *Hareket ve Ritim Çalışmaları Müziksel Boyutu: Hareket ritim çalışmaları Matematik dersini geliştiriyor.*

3) *Enstrüman Eğitimi Müziksel Boyutu: Ritim enstrümanları ve org çalan öğrencilerimiz var. Enstrüman çalmaları onların bilişsel gelişimlerine katkı sağlıyor.*

4) *Müziksel Doğaçlama Boyutu: Öğrencilerimizin yaratıcı bir şekilde doğaçlama eğilimleri birkaç öğrenciyle sınırlıdır. Bu yüzden bilişsel açıdan etkisi zayıf düzeydedir.*

5) *Nota ve Solfej Eğitimi Müziksel Boyutu: Nota ve solfej eğitimi, öğrencilerimiz için etkili bir müziksel boyut değildir. Soyut kaldığını düşünüyorum.*

4.5.Özel Eğitim Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre; Özel Eğitim Uygulama Okullarında ve Meslek Okullarında Verilen Müzik Eğitiminin Boyutlarının; Eğitim Almakta Olan Özel Gereksinimli Bireylerin Sosyal Gelişimlerine Katkılarının Etkililik Sıralaması Nasıldır?

Tablo 11 ve tablo 12'deki müziksel boyutlar literatürden referans alınarak bu çalışmada uygulanmıştır.

Tablo 11.

Özel Eğitim Uygulama Okullarında Verilen Müzik Eğitiminin Boyutlarının Eğitim Almakta Olan Özel Gereksinimli Bireylerin Sosyal Gelişimlerine Katkılarının Etkililik Sıralaması

	Şarkı söyleme ve koroda şarkı söyleme müziksel boyutu	Hareket ve ritim çalışmaları müziksel boyutu	Müziksel doğaçlama boyutu	Enstrüman eğitimi müziksel boyutu	Nota ve solfej eğitimi müziksel boyutu
1.Özel Eğitim Öğretmeni	1.Sırada	3.Sırada	2.Sırada	4.Sırada	5.Sırada
2.Özel Eğitim Öğretmeni	2.Sırada	1.Sırada	3.Sırada	5.Sırada	4.Sırada
3.Özel Eğitim Öğretmeni	1.Sırada	2.Sırada	3.Sırada	4.Sırada	5.Sırada
4.Özel Eğitim Öğretmeni	1.Sırada	3.Sırada	2.Sırada	4.Sırada	5.Sırada
5.Özel Eğitim Öğretmeni	1.Sırada	2.Sırada	4.Sırada	3.Sırada	5.Sırada

ÖEUO’da yapılan özel eğitim öğretmenleri ile yapılan görüşmelerde müzik eğitiminin boyutlarının sosyal gelişime katkısı bakımından etkililik sıralaması yukarıdaki tabloda görülmektedir. Tabloya göre, dört özel eğitim öğretmeni, Şarkı Söyleme ve Koroda Şarkı Söyleme Müziksel Boyutu’nun birinci sıradaki müziksel boyut olduğunu belirtmiştir. Üç özel eğitim öğretmeni sosyal gelişime katkı yapmak bakımından Estrüman Eğitimi Müziksel Boyut’un dördüncü, dört özel eğitim öğretmeni ise Nota ve Solfej Eğitimi Müziksel Boyut’un beşinci müziksel boyut olduğunu belirtmiştir.

Bununla ilgili bazı öğretmen görüşleri aşağıda gösterilmektedir.

4.Özel Eğitim Öğretmeni:

1)Şarkı Söyleme ve Koroda Şarkı Söyleme Müziksel Boyutu: Bir gruba ait olmak özel eğitim öğrencilerimiz için çok önemlidir. Şarkı söylemek öğrencide dil gelişimini, koroda şarkı söylemek öğrencide aidiyet duygusunu geliştirmektedir.

2) Müziksel Doğaçlama Boyutu: Topluluk içinde dans ederek doğaçlama hareketler yapmak öğrencinin özgüvenini geliştirdiği için sosyal olarak da etkisi ortaya çıkmaktadır.

3)Hareket ve Ritim Çalışmaları Müziksel Boyut: Hareket ve ritim çalışmaları öğrencide aidiyet, özgüven duygusunu geliştirdiği için sosyal etkisi yüksektir.

4) Enstrüman Eğitimi Müziksel Boyutu: Enstrüman eğitimi öğrencilerimizde çok etkin değil.

5)Nota ve Solfej Eğitimi Müziksel Boyutu: Nota ve solfej eğitimi enstrüman eğitiminde olduğu gibi çok etkili değil.

5.Özel Eğitim Öğretmeni:

1)Şarkı Söyleme ve Koroda Şarkı Söyleme Müziksel Boyutu: Şarkı söyleyebilen öğrencilerimiz var. Bu öğrencilerimiz bu becerileri kazanmadan önce aynı sosyal gelişim düzeylerinde değillerdi. Gördük ki şarkı söylemek ve koroda şarkı söylemek öğrencilerimizin özgüvenini geliştiriyor, iletişim becerilerini arttırıyor. Bir gruba ait olmak, sıra olmak, sıra beklemek, sıra kendine geldiğinde gerekeni yapmak öğrencilerimiz için önemli kazanımlardır. Bu kazanımlar, koroda şarkı söylemekle ve şarkı söylemekle etkili bir şekilde uygulanmaktadır.

2) Hareket ve Ritim Çalışmaları Müziksel Boyutu: Ritim tutan öğrencilerimiz var. Ritim çalışmalarında da bir bütünlük sağlandığı için sosyal gelişime katkı sağlanmaktadır.

3) Enstrüman Eğitimi Müziksel Boyutu: Enstrüman eğitiminde, öğrencilerimiz ritim çalgılarını ve melodika çalıyor. Bir öğrencinin enstrüman çalması onun sosyal açıdan da olumlu yönde etkiler. Öğrencilerimizin üstesinden gelebileceği her uygulama onları mutlu bireyler haline dönüştürür. Bir öğrencinin enstrüman çalması sosyal gelişim açısından çok önemlidir.

4)) Müziksel Doğaçlama Boyutu: Öğrencilerimiz oyun havalarını çok seviyor. Bu da onları daha özgür kılıyor. Bu doğrultuda öğrencilerdeki özgüven gelişimine olumlu yönde katkı sağlıyor. Bu da sosyal gelişim alanına da olumlu yönde etki yapıyor.

5)Nota ve Solfej Eğitimi Müziksel Boyutu: Nota ve solfej eğitimi renkler aracılığıyla uygulanırsa öğrencilerin sosyal gelişimleri açısından da olumlu etkileyeceğini düşünüyorum. Fakat diğer müziksel boyutlara göre etkisi daha az bir müziksel boyuttur.

Tablo 12.

Özel Eğitim Meslek Okullarında Verilen Müzik Eğitiminin Boyutlarının; Eğitim Almakta Olan Özel Gereksinimli Bireylerin Sosyal Gelişimlerine Katkılarının Etkililik Sıralaması

	Şarkı söyleme ve koroda şarkı söyleme müziksel boyutu	Hareket ve ritim çalışmaları müziksel boyutu	Müziksel doğaçlama boyutu	Enstrüman eğitimi müziksel boyutu	Nota ve solfej eğitimi müziksel boyutu
1.Özel Eğitim Öğretmeni	2.Sırada	3.Sırada	4.Sırada	1.Sırada	5.Sırada
2.Özel Eğitim Öğretmeni	1.Sırada	2.Sırada	3.Sırada	4.Sırada	5.Sırada
3.Özel Eğitim Öğretmeni	1.Sırada	3.Sırada	2.Sırada	5.Sırada	4.Sırada
4.Özel Eğitim Öğretmeni	1.Sırada	3.Sırada	2.Sırada	5.Sırada	4.Sırada
5.Özel Eğitim Öğretmeni	1.Sırada	2.Sırada	3.Sırada	5.Sırada	4.Sırada

ÖEMO’da yapılan özel eğitim öğretmenleri ile yapılan görüşmelerde müzik eğitiminin boyutlarının sosyal gelişime katkısı bakımından etkililik sıralaması yukarıdaki tabloda görülmektedir. Buna göre dört özel eğitim öğretmeni Şarkı Söyleme ve Koroda Şarkı Söyleme Müziksel Boyutu’nun en etkili müziksel boyut olduğunu belirtmiştir. Üç özel eğitim öğretmeni Hareket ve Ritim Çalışmaları Müziksel Boyutu’nun etkisinin üçüncü sırada olduğunu belirtmiştir. Yine üç özel eğitim öğretmeni Nota ve Solfej Eğitimi Müziksel Boyut’un etkisinin dördüncü, üç özel eğitim öğretmeni ise Enstrüman Eğitimi Müziksel Boyut’un etkisinin beşinci sırada olduğunu belirtmiştir.

Tabloda dikkat çeken durum ise bir özel eğitim öğretmenin enstrüman eğitimi müziksel boyutunun sosyal gelişime etki yapma bakımından en etkili müziksel boyut olduğunu belirtmesidir.

Tabloya göre bazı öğretmen görüşleri aşağıda yer almaktadır.

1.Özel Eğitim Öğretmeni:

1) *Enstrüman Eğitimi Müziksel Boyutu: Enstrüman eğitimi çok önemsiyorum. Bir özel eğitim öğrencisi enstrüman çalamasa bile tellerine dokunup ses çıkarması onun sosyal gelişimi için çok önemlidir. Bu durum arkadaşları arasında kendisini iyi hissettirir. Enstrüman çalmak onları psikomotor olarak geliştirdiği için sosyal öğrenme süreçlerini hızlandırıyor.*

2)Şarkı Söyleme ve Koroda Şarkı Söyleme Müziksel Boyutu: Şarkı söylemek ve koroda şarkı söylemek doğrudan sosyal gelişime katkı sağlamaktadır. Koroda şarkı söyleyen öğrenciler topluluk halindeyken nasıl davranması gerektiğini öğrenir. Şarkı söylemenin artikülasyona katkı sağladığı hem de iletişim becerisini arttırdığı için sosyal becerileri geliştirdiğini düşünüyorum.

3) Hareket ve Ritim Çalışmaları Müziksel Boyutu: Hareket ve ritim çalışmaları öğrencilerin çoğunun temel düzeyde yapabildiği bir müziksel boyuttur. Bu özgüven gelişimi için çok önemlidir. Sosyal gelişim için hareket ve ritim çalışmaları çok önemlidir.

4) Müziksel Doğaçlama Boyutu: Yaratıcılık ve doğaçlama yapmanın sosyal açıdan diğer üç maddeye göre etkili olduğunu düşünmüyorum. Oyun havalarına kendilerine göre eşlik edebiliyorlar.

5) Nota ve Solfej Eğitimi Müziksel Boyutu: Nota ve solfej eğitiminin sosyal gelişime katkı sağladığını düşünmüyorum.

2. Özel Eğitim Öğretmeni

1)Şarkı Söyleme ve Koroda Şarkı Söyleme Müziksel Boyutu: Müziğin insanları bir araya getirdiği için özel eğitim öğrencilerine de sosyal gelişimleri açısından etkisi çok önemlidir. Koro çalışmaları bu anlamda çok iyi oluyor. Bu onların özgüvenlerinin gelişmesini sağlıyor. Böylece temas kurma kabiliyetleri artıyor.

2) Hareket ve Ritim Çalışmaları Müziksel Boyutu: Oluşturulan ritim gruplarındaki öğrenciler kendilerini mutlu hissediyor ve bu özgüven gelişimine katkı sağlıyor. Mutluluk ve özgüven, sosyal gelişim için çok önemlidir.

3)Müziksel Doğaçlama Boyutu: Öğrencilerimizin yaratıcı bir şekilde doğaçlama eğilimleri birkaç öğrenciyle sınırlıdır. Fakat öğrencilerimiz halay ve oyun havalarına müziğe kendilerince eşlik ediyor.

4) Enstrüman Eğitimi Müziksel Boyutu: Ritim enstrümanları ve org çalan öğrencilerimiz var. Enstrüman çalmaları onların sosyal gelişimlerine katkı sağlıyor.

5) Nota ve Solfej Eğitimi Müziksel Boyutu: Nota ve solfej eğitimi, öğrencilerimiz için etkili bir müziksel boyut değildir. Öğrencilerimizin bu müziksel boyutu somutlaştıramadığını düşünüyorum. Sosyal gelişime de katkısının olmadığını düşünüyorum.

4.6. Özel Eğitim Uygulama Okullarında ve Özel Eğitim Meslek Okullarında Eğitim Almakta Olan Özel Gereksinimli Bireylerin Müzik Derslerine İlgilerine İlişkin Özel Eğitimde Çalışan Müzik Öğretmenlerinin Görüşleri Nasıldır?

Tablo 13 ve Tablo 14'deki kodlar, müzik öğretmenleri görüşlerini analiz ederek uygulanmıştır.

Tablo 13.

Özel Eğitim Uygulama Okullarında Eğitim Almakta Olan Özel Gereksinimli Bireylerin Müzik Derslerine İlgilerine İlişkin Özel Eğitimde Çalışan Müzik Öğretmenlerinin Görüşleri

	Çok seviyorlar heyecanla bekliyorlar	Hiçbir şey yapamamaları bile müzik dersini seviyorlar	İlgiyle heyecanla bekliyorlar	Bu durum öğrenciden öğrenciye değişiyor	Koroya girmeyi ödül amaçlı yapıyoruz
1. Müzik Öğretmeni	Görüşünü ifade etmiştir.				
2. Müzik Öğretmeni		Görüşünü ifade etmiştir.			
3. Müzik Öğretmeni		Görüşünü ifade etmiştir.			
4. Müzik Öğretmeni	Görüşünü ifade etmiştir.				
5. Müzik Öğretmeni			Görüşünü ifade etmiştir.		

ÖEUO 'daki müzik öğretmenlerine özel gereksinimli bireylerin müzik derslerine olan ilgileri sorulmuştur. İki müzik öğretmeni "Çok seviyorlar heyecanla bekliyorlar" ifadesini kullanmıştır. İki müzik öğretmeni "Hiçbir şey yapamamaları bile müzik dersini seviyorlar." cevabını vermişlerdir. Bir müzik öğretmeni, "İlgiyle heyecanla bekliyorlar" ifadesini kullanmıştır. ÖEUO'daki müzik öğretmeni görüşlerine göre özel gereksinimli bireylerin müzik derslerine olan ilgileri olumlu yöndedir. Bu durumla ilgili müzik öğretmenlerinin görüşleri aşağıda yer almaktadır.

1. Müzik Öğretmeni Görüşleri: Müzik dersini çok seviyorlar. Heyecanla bekliyorlar.
2. Müzik Öğretmeni Görüşleri: Çok seviyorlar. Öğrenciler hiçbir şey yapamamaları bile müziği dinlemeleri onları mutlu ediyor.
3. Müzik Öğretmeni Görüşleri: Öğrenciler müzik uygulamalarını yapamamaları da müzik dersini çok seviyorlar. Zaman geçtikçe daha da çok seviyorlar. Sınıf içi ve okul içi etkinlikler bu sevgiyi destekliyor.

4. Müzik Öğretmeni Görüşleri: Öğrencilerimiz müzik dersini çok seviyorlar ve heyecanla bekliyorlar.

5. Müzik Öğretmeni Görüşleri: Okulumuzda müzik dersine çok yüksek bir ilgi var.

Tablo 14.

Özel Eğitim Meslek Okullarında Eğitim Almakta Olan Özel Gereksinimli Bireylerin Müzik Derslerine İlgilerine İlişkin Özel Eğitimde Çalışan Müzik Öğretmenlerinin Görüşleri

	Çok seviyorlar heyecanla bekliyorlar	Hiçbir şey yapamamalar müzik dersini seviyorlar	İlgiyle heyecanla bekliyorlar	Bu durum öğrenciden öğrenciye değişiyor	Koroya girmeyi ödül amaçlı yapıyoruz
1.Müzik Öğretmeni	Görüşünü ifade etmiştir.				
2.Müzik Öğretmeni					Görüşünü ifade etmiştir.
3.Müzik Öğretmeni	Görüşünü ifade etmiştir.				
4.Müzik Öğretmeni					Görüşünü ifade etmiştir.
5.Müzik Öğretmeni	Görüşünü ifade etmiştir.				

ÖEMO'daki müzik öğretmenlerine özel gereksinimli bireylerin müzik derslerine olan ilgileri sorulmuştur. İki müzik öğretmeni "Çok seviyorlar heyecanla bekliyorlar." ifadelerini kullanmıştır. Üç müzik öğretmeni farklı olarak "İlgiyle, heyecanla bekliyorlar.", "Bu durum öğrenciden öğrenciye değişiyor.", "Koroya girmeyi ödül amaçlı yapıyoruz." ifadelerini kullanmışlardır. Müzik öğretmenlerinin görüşleri aşağıda gösterilmektedir.

1. Müzik Öğretmeni Görüşleri: Öğrencilerimiz müzik derslerini çok seviyor.

2. Müzik Öğretmeni Görüşleri: Müzik dersini çok seviyorlar. Koroya girmek onlar açısından büyük bir ayrıcalık. Koro çalışmalarına katılımı ödül amaçlı yapıyoruz.

3. Müzik Öğretmeni Görüşleri: İlgiyle ve heyecanla bekliyorlar. Müzik derslerini seviyorlar.

4. Müzik Öğretmeni Görüşleri: Bu durum öğrenciden öğrenciye değişiyor. Bazı öğrenciler çok seviyor.

5.Müzik Öğretmeni Görüşleri: Çok seviyorlar.

ÖEUO ve ÖEMO'daki müzik öğretmenleri görüşlerinde "Çok seviyorlar heyecanla bekliyorlar." öğretmen görüşünü her iki tip okulda da iki müzik öğretmeni görüşü olarak

ifade etmiştir. “İlgiyle, heyecanla bekliyorlar.” düşüncesini hem ÖEUO’da hem de ÖEMO’da bulunan bir müzik öğretmeni görüş olarak bildirmiştir. “Hiçbir şey yapamaları bile müzik dersini seviyorlar.” görüşü sadece ÖEUO’daki iki müzik öğretmeni tarafından ifade edilmiştir. “Bu durum öğrenciden öğrenciye değişiyor.” ve “Koroya girmeyi ödül amaçlı yapıyoruz.” görüşleri sadece ÖEMO’lardaki müzik öğretmenleri tarafından belirtilmiştir.

4.7. Özel Eğitim Uygulama Okullarında ve Özel Eğitim Meslek Okullarında Eğitim Almakta Olan Özel Gereksinimli Bireylerin Müzik Derslerine İlgilerine İlişkin Özel Eğitimde Çalışan Özel Eğitim Öğretmenlerinin Görüşleri Nasıldır?

Tablo 15. ve Tablo 16’ daki kodlar, özel eğitim öğretmenlerinin görüşlerini analiz ederek uygulanmıştır.

Tablo 15.

Özel Eğitim Uygulama Okullarında Eğitim Almakta Olan Özel Gereksinimli Bireylerin Müzik Derslerine İlgilerine İlişkin Özel Eğitimde Çalışan Özel Eğitim Öğretmenlerinin Görüşleri

	Çok seviyorlar	Çok seviyorlar. Fakat müzik öğreticisinin yaklaşımı önemli	Öğrenciden öğrenciye değişiyor.	dersin teorik yanı bu ilgiyi azaltıyor
1.Özel Eğitim Öğretmeni	Görüşünü ifade etmiştir.			
2.Özel Eğitim Öğretmeni	Görüşünü ifade etmiştir.			
3.Özel Eğitim Öğretmeni		Görüşünü ifade etmiştir.		
4.Özel Eğitim Öğretmeni	Görüşünü ifade etmiştir.			
5.Özel Eğitim Öğretmeni	Görüşünü ifade etmiştir.			

ÖEUO’daki dört özel eğitim öğretmeni, özel gereksinimli bireylerin müzik dersini “Çok seviyorlar.” ifadesini kullanmıştır. Bir özel eğitim öğretmeni, “Çok seviyorlar fakat bu sevgiyi müzik öğreticisinin yaklaşımı önemli.” diye görüş bildirmiştir.

Bu durumla ilgili özel eğitim öğretmenlerinin görüşleri aşağıda yer almaktadır.

1.Özel Eğitim Öğretmeni Görüşleri: Öğrencilerimiz müzik dersini çok severler. Yiyecek ve içecek atölyesi dersinden sonra, müzik ve spor dersleri öğrencilerimizin çok sevdiği derslerdendir ama müzik dersleri spor derslerine göre bir adım öndedir.

- 2.Özel Eğitim Öğretmeni Görüşleri: Çok seviyorlar.
3. Özel Eğitim Öğretmeni Görüşleri: Genel olarak müzik eğitimini çok seviyorlar. Fiziksel koşullar ve müzik eğitimcisinin yaklaşımı bu sevgiyi azaltıyor ya da arttırıyor.
4. Özel Eğitim Öğretmeni Görüşleri: Müzik dersleri öğrencilerimizin en çok sevdiği derslerden birisidir. Bu alanda müzik dersi olmazsa olmaz diyebilirim çünkü müzik öğrencilerin okula gelmelerini sağlamaktadır. Müzik sayesinde okula gelen öğrencilerimiz var fakat bunun yanında okula geldiği için beş farklı ders görüyor.
5. Özel Eğitim Öğretmeni Görüşleri: Öğrencilerimiz müzik dersini çok seviyor.

Tablo 16.

Özel Eğitim Meslek Okullarında Eğitim Almakta Olan Özel Gereksinimli Bireylerin Müzik Derslerine İlgilerine İlişkin Özel Eğitimde Çalışan Özel Eğitim Öğretmenlerinin Görüşleri

	Çok seviyorlar	Çok seviyorlar. Fakat müzik eğitimcisinin yaklaşımı önemli	Öğrenciden öğrenciye değişiyor.	Dersin teorik yanı bu ilgiyi azaltıyor
1.Özel Eğitim Öğretmeni		Görüşünü ifade etmiştir.		
2.Özel Eğitim Öğretmeni	Görüşünü ifade etmiştir.			
3.Özel Eğitim Öğretmeni	Görüşünü ifade etmiştir.			
4.Özel Eğitim Öğretmeni			Görüşünü ifade etmiştir.	
5.Özel Eğitim Öğretmeni				Görüşünü ifade etmiştir.

ÖEMO’da özel eğitim öğretmenlerine özel gereksinimli bireylerin müzik derslerine olan ilgileri sorulmuştur. İki özel eğitim öğretmeni “Çok seviyorlar.” ifadesini kullanmıştır. Bir özel eğitim öğretmeni “Çok seviyorlar fakat müzik eğitimcisinin yaklaşımı önemli.”, Bir özel eğitim öğretmeni, “Öğrenciden öğrenciye değişiyor.”, bir özel eğitim öğretmeni, de “Dersin teorik yanı bu ilgiyi azaltıyor.” diye görüş bildirmiştir. Öğretmen görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

- 1.Özel Eğitim Öğretmeni Görüşleri: Öğrencilerimiz eğer müzik öğretmenini severlerse müzik dersini de seviyor. Bu durum tamamen öğretmene bağlı.
- 2.Özel Eğitim Öğretmeni Görüşleri: Bütün öğrencilerimiz müzik dersini çok seviyor. Bir öğrencide konuşma olmadığı için müzik dersi kendisinde eksiklik duygusu oluşturuyor. Fakat bu onun müzik dersini sevmediğini göstermez.

3. *Özel Eğitim Öğretmeni Görüşleri: Müzik derslerini çok seviyorlar.*
4. *Özel Eğitim Öğretmeni Görüşleri: Bu durum öğrenciden öğrenciye değişebiliyor.*
5. *Özel Eğitim Öğretmeni Görüşleri: Sınıfın az bir kısmının müziğe ilgi gösterdiğini düşünüyorum. Bunun nedeni müzik dersinin teorik yanının olmasından kaynaklanmaktadır.*

ÖEUO'daki dört özel eğitim öğretmeni, özel gereksinimli bireylerin müzik dersine ilgilerine ilişkin "çok seviyorlar" ifadesini kullanmıştır. ÖEMO'da da iki özel eğitim öğretmeni de "Çok seviyorlar." ifadesini kullanmıştır. "Çok seviyorlar fakat müzik eğitimcisinin yaklaşımı önemli." görüşünü hem ÖEUO hem de ÖEMO'da bir özel eğitim öğretmeni belirtmiştir. "Öğrenciden öğrenciye değişiyor." görüşü ÖEMO'da çalışan bir özel eğitim öğretmeni tarafından ifade edilmiştir. Aynı durumla ilgili ÖEUO'da bir öğretmen görüşü bulunmamaktadır. "Dersin teorik yanı bu ilgiyi azaltıyor." öğretmen görüşünü ÖEMO'da çalışan bir özel eğitim öğretmeni tarafından ifade edilmiştir. ÖEUO'da böyle bir öğretmen görüşüne rastlanılmamaktadır.

BÖLÜM V

SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın sonuç, tartışma ve öneriler kısmına yer verilmiştir.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın sonuçlarına göre müzik eğitimi özel gereksinimli bireylerin yaşamını olumlu yönde etkilemektedir. ÖEUO ve ÖEMO düzeylerinin her ikisinde de “Şarkı Söyleme ve Koroda Şarkı Söyleme Müziksel Boyutu”, “Hareket ve Ritim Çalışmaları Müziksel Boyutu”, “Müziksel Doğaçlama Boyutu”, “Enstrüman Eğitimi Müziksel Boyutu” etkili bir şekilde uygulanmaktadır. “Nota ve Solfej Eğitimi Müziksel Boyutu” etkili bir şekilde uygulanmamaktadır. ÖEUO’da “Nota ve Solfej Eğitimi Müziksel Boyutu”nun büyük ölçüde renklerle müzik eğitimi yoluyla verildiği ancak nota süreleri konusunun yeterince uygulanmadığı sonucuna ulaşılmıştır. ÖEMO’da ise “Nota ve Solfej Eğitimi Müziksel Boyutu” uygulanmamaktadır. Bu da nota eğitiminde yararlanılan renklerle müzik eğitimi uygulamasının bütün teknikleriyle uygulanmadığını akla getirmektedir. Zaten bulgularda da görüleceği gibi renklerle nota eğitimini kapsamında bulunduran Ulwila Yöntemi örneklem içinde bulunan okullarda uygulanmamaktadır.

ÖEUO ve ÖEMO’da “Enstrüman Eğitimi Müziksel Boyutu” büyük ölçüde ritim enstrümanlarıyla uygulanmaktadır. Bu sonuç, müzik öğretmenlerinin Ulwila yöntemini uygulamadıklarına ilişkin görüşlerine dayalı olarak, melodik enstrümanların öğretilmemesinin nedeni olabileceğini düşündürmektedir. Bu yönüyle araştırma sonuçlarımız, Bakos, A. (2016) çalışmasıyla desteklenmektedir.

Müzik öğretmeni görüşlerine göre OSB’li öğrenciler, SP’li öğrencilere göre müzik uygulamalarında daha ilgililer. OSB’li öğrenciler “Hareket ve Ritim Çalışmaları Müziksel Boyutu”, “Müziksel Doğaçlama Boyutu” ve “Enstrüman Eğitimi Müziksel Boyutu”nda başarılılar. SP’li öğrenciler kas problemlerinden dolayı, “Hareket ve Ritim Çalışmaları”, “Müziksel Doğaçlama” ve “Enstrüman Eğitimi Müziksel

Boyutu”nu etkin bir şekilde uygulayamıyorlar. SP’li öğrenciler konusundaki bu sonuç, Voigt, M. (1998)’deki “Gelişimsel bozuklukların tedavisinde Orff müzik terapisi” adlı çalışmasıyla örtüşmemektedir. Voigt (1998)’ e göre “Kinderzentrum München’de Orff Müzik Terapisi’ne başvuran bireylerin yelpazesi çok geniştir. Dil bozukluğu, zeka geriliği ve SP gibi fiziksel engelleri olan çocukları içermektedir. Müzik terapi gören danışanlar arasında otistik, görme ya da işitme engelli çocuklar da bulunabilmektedir.” İlgili literatür Orff Schulwerk yaklaşımının SP’li öğrenciler üzerinde etkili olduğuna yer vermektedir. Çünkü Orff Schulwerk yaklaşımı bütünsel bir yaklaşım olarak özel gereksinimli bireylerin güçlü taraflarını ortaya çıkarır.

ÖEUO ve ÖEMO’da özel gereksinimli bireylerin müzik eğitimlerinde sadece Orff Schulwerk uygulanmaktadır. Bazı müzik öğretmenleri hiçbir müzik eğitim yöntemi kullanmamaktadırlar. Oysaki literatür bulguları Dalcroze Eurhythmics, Kodály, Nordoff-Robbins, Ulwila ve elbette Orff Schulwerk yaklaşım ve yöntemlerinin özel eğitim müzik derslerinde etkili olduğunu ortaya koymaktadır.(Geoffroy, R. 2022),(Lau 2005), (Bruscia, K. 1988), (Bruscia,K.1987), (Carpente, J. A. 2009), (Şentürk, N., Erkoç, Y., & Eker, T. Ç. 2020).

ÖEUO’da müzik eğitiminin bilişsel gelişime katkısı büyük ölçüde “Dil Gelişimi” ve “Diğer Derslere Etkisi”ne dayalıdır. ÖEMO’da müzik eğitiminin bilişsel gelişime katkısı “Diğer Derslere Etkisi” gerekçesine dayalıdır. Araştırmanın bir yan sonucu; ÖEUO’da konuşma problemi olan öğrencilerin ÖEMO’ya göre sayıca daha fazla olduğudur. Bu sonuçla ilgili olarak, ÖEUO’da müzik eğitiminin konuşma problemi olan öğrencilerin dil gelişimlerine katkı yaptığı düşünülmektedir. Benzer bir durum ÖEMO’da bulunmamaktadır.

Araştırmanın diğer bir sonucuna göre, ÖEUO’da müzik eğitiminin sosyal gelişime katkısı “Özgüven”, “Sorumluluk ve Aidiyet Duygusu”, “Kendini İfade Etme, İletişim, Dil Gelişimi” ne dayalıdır. ÖEMO’da ise “Kendini İfade Etme, İletişim, Dil Gelişimi”ne dayalıdır. Özel eğitim öğretmenlerinin görüşlerine göre; ÖEUO’da ve ÖEMO’da verilen müzik eğitiminin boyutlarının; eğitim almakta olan özel gereksinimli bireylerin bilişsel ve sosyal gelişimlerine katkılarının etkililik sıralamasında en etkili müziksel boyutlar; “Şarkı Söyleme ve Koroda Şarkı Söyleme” ve “Hareket ve Ritim Çalışmaları” müziksel boyutlarıdır. En etkili üçüncü müziksel boyut, “Müziksel Doğaçlama” boyutudur. Etkisi en zayıf olan boyutlar, “Enstrüman

Eğitimi”, “Nota ve Solfej Eğitimi” müziksel boyutlarıdır. ÖEUO’da ve ÖEMO’da eğitim almakta olan özel gereksinimli bireylerin müzik derslerine olan ilgilerine ilişkin özel eğitimde çalışan müzik öğretmenlerinin görüşleri büyük ölçüde olumlu yöndedir. Sadece ÖEMO’da çalışan bir müzik öğretmeni özel gereksinimli bireylerin müzik derslerine ilgilerine ilişkin bu durumun öğrenciden öğrenciye değişebileceğini belirtmiştir. Yine ÖEUO’da ve ÖEMO’da eğitim almakta olan özel gereksinimli bireylerin müzik derslerine ilgilerine ilişkin özel eğitimde çalışan özel eğitim öğretmenlerinin görüşleri de olumlu yöndedir. Sadece ÖEMO’da görev yapan iki özel eğitim öğretmeni farklı görüşler belirtmişlerdir. Şöyle ki; bir özel eğitim öğretmeni, “Öğrenciden öğrenciye değişiyor.”, diğer bir özel eğitim öğretmeni ise “Dersin teorik yanı bu ilgiyi azaltıyor.” ifadelerini kullanmışlardır. “Dersin teorik yanı bu ilgiyi azaltıyor.” ifadesi öncelikle Ulwila yaklaşımı başta olmak üzere özel etkili müzik öğretim yöntemlerinin verimli bir şekilde uygulanması gerekliliğini düşündürmektedir.

Araştırmanın sonuçları, bütün olarak değerlendirildiğinde; müzik eğitiminin özel gereksinimli bireylerin bilişsel ve sosyal gelişimleri üzerinde etkili olduğu, nota ve solfej eğitimi müziksel boyutunun nota sürelerinin uygulanmasında, zayıf bir tablo görüldüğü, Orff Schulwerk yöntemi dışında bir müzik öğretimi yönteminden yararlanılmadığı, ÖEUO ve ÖEMO’da bilişsel ve sosyal gelişime en etkili müziksel boyutların “Şarkı Söyleme ve Koroda Şarkı Söyleme” ile “Hareket ve Ritim Çalışmaları” müziksel boyutları olduğu görülmektedir. Berrakçay(2022)’ın çalışması; “OSB’li bireylerle yapılan müzik çalışmaları, müzikle ilişkilendirme sürecinde problem davranışların azalmasını veya kontrol altına alınmasını sağlayabilir. Duyusal anlamda bir uyaran olan müzik; işitme, görme ve dokunma duyuları arasında da bir iletişim sağlayarak bireyin zihinsel gelişimlerini de destekleyecektir.” İfadesi ile araştırma sonuçlarımızla örtüşmektedir. Bu bağlamda araştırmamız sadece OSB’li bireylerde değil diğer özel gereksinimli bireylerde de müzik eğitiminin bilişsel ve sosyal gelişim boyutları bakımından ortaya koymaktadır.

Bilindiği gibi Aristoteles’e (Akdeniz, 2018:263) göre “Müzik zevk duyulacak şeyler arasındadır. Erdem, doğru şeylerden zevk almak ve doğru şeyleri beğenmek olduğuna göre doğru düşünce, iyi ahlak ve asil davranışlardan müzik yoluyla zevk almaktan daha önemli olamaz.” Neyin doğru neyin yanlış olduğuna dair ayırım yapabilenleri

erdemli insanlar olarak tanımlayan Aristoteles, konusu itibariyle aklın eğitimi üzerine birçok eser vermiştir. Yine Aristoteles'e (Akdeniz 2018:264) göre "Müzik akıl üzerinde doğrudan etkide bulunmaktadır." Buna göre özel gereksinimli bireylerin müzik eğitimine ne kadar ihtiyacı olduğu da belirgin bir şekilde ortadadır. Çünkü müzik ritmik olarak düzenli, melodik olarak ahenkli bir yapıya sahiptir. Müzik yardımıyla aklını geliştirme imkanı bulan özel gereksinimli birey, içsel ve dışsal zorlanmalarının etkilerini azaltarak müzik eğitimi yoluyla kendisini daha özgür hissedecektir.

5.2.Öneriler

Araştırma sonuçları doğrultusunda aşağıda belirtilen çalışmaların yapılması önerilmektedir.

1. 1.Eğitim almakta olan OSB'li, Down Sendromlu, SP'li ve zihinsel yetersizliği olan bireylerin müzik eğitimleri, ayrı ayrı incelenebilir.
2. Ulwila Yöntemi ile ilgili ÖEUO'da ve ÖEMO'da deneysel çalışma yapılabilir.
3. ÖEUO ve ÖEMO müzik derslerinde müzik öğretimi yöntemlerinin etkili bir şekilde uygulanabilmesi için, bu eğitim kurumlarında görev yapan müzik öğretmenlerinin Dalcroze Eurhythmics, Kodály, Nordoff- Robbins, Ulwila ve Orff Schulwerk yöntem ve yaklaşımları ile ilgili eğitimler almaları sağlanabilir.
4. Müzik Öğretmenliği Lisans Programları bünyesinde, özel eğitim kurumlarında müzik öğretmenliği gereklerini kapsayan dersler konabilir.
5. Benzer araştırmalar, bilişsel ve sosyal gelişim alanları dışında kalan diğer gelişim alanları ile ilgili olarak da yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Aigen, K. (1996). *Being in music: Foundations of Nordoff-Robbins music therapy. (Monograph). Saint Louis, MO: MMB Music, Inc.*
- Akderin , F. (2018). *Aristoteles. Politika*, İstanbul: Say Yayınları.
- Bakos, A. (2014). Zenetanulás színesen—a színes kotta módszer magyar nyelvű kiadványai. *Preuzeto sa http://www. parlando. hu/2014/2014-3/Bakos_Anita_Zenetanulas. pdf.*
- Bakos, A. (2016). Music education and music therapy. *In INTED2016 Proceedings (pp. 1643-1652). IATED. https://library.iated.org/view/TOTHBAKOS2016MUS*
- Berrakçay O. (2022). *Otimli Çocuklarda Müzik Eğitimi, Bütünleştirici Eğitimde Özel Gereksinimli Çocuklar İçin Müzik Eğitimi* ,Akademisyen Kitabevi
- Bruscia, K. E. (1987). *Improvisational models of music therapy. Charles C Thomas, Publisher. https://psycnet.apa.org/record/1987-97823-000*
- Bruscia, K. E. (1988). A survey of treatment procedures in improvisational music therapy. *Psychology of music, 16(1), 10-24. https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0305735688161002*
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemleri*, Pegem Akademi.
- Campbell, P. S. (1991). Rhythmic movement and public school music education: Conservative and progressive views of the formative years. *Journal of Research in Music Education, 39(1), 12-22. https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.2307/3344605*
- Campbell, P. S., & Scott-Kassner, C. (2002). *Music in childhood: From preschool to the elementary grades.*
- Carpente, J. A. (2009). Contributions of Nordoff-Robbins Music Therapy within a Developmental, Individual-Differences, Relationship-based (DIR) Floortime framework to the Treatment of children with autism: *Four cases studies.*

Temple

University

https://scholarshare.temple.edu/bitstream/handle/20.500.12613/909/Carpente_temple_0225E_10136.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Chiengchana, N., & Trakarnrung, S. (2014). The effect of Kodály-based music experiences on joint attention in children with autism spectrum disorders. *Asian Biomedicine*, 8(4), 547-555.
<https://sciendo.com/article/10.5372/1905-7415.0804.326>

Çopuroğlu, Y. C., & Mengi, A. (2014). *TOPLUMSAL DIŞLANMA VE OTİZM. Electronic Turkish Studies*, 9(5).

Çıngı, H. (1994). *Örnekleme Kuramı (İkinci Baskı)*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Basımevi.

Eren, B. (2012). Orff yaklaşımına göre hazırlanan müzik Etkinlikleri içinde İpucunun Giderek azaltılması yöntemi ile yapılan gömülü öğretiminin Otistik çocuklara Kavram öğretmedeki etkililiği (*Doctoral dissertation, Marmara Üniversitesi (Turkey)*). <https://www.proquest.com/openview/8b1bba54b79a9e5d8b447f77e9ecd7f6/1?pq-origsite=gscholar&cbl=2026366&diss=y>

Eren, B. (2012). Müzik eğitiminde kaynaştırma uygulamaları ve Orff-schulwerk. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 14-25.
<https://dergipark.org.tr/en/pub/trkefd/issue/21476/230186>

Falschlunger, C. (2015, July). The room in-between': Interaction in Eurhythmics and aspects of the method in educational work for people with multiple mental disabilities, dementia and in inclusive settings. *In Second International Conference of Dalcroze Studies, Vienna, Austria*.
<https://pub.mdw.ac.at/media/doc/81/24/8124d7f72266cb3246ad3a1fd64fbad0f7671359b56c8ea4f39939e95d16dd0e.pdf>

Ferro, A. L. (2021). Music and Autism Spectrum Disorder: *Possible Effects on the Autistic Mind*. https://scholar.google.com/scholar?hl=tr&as_sdt=0%2C5&q=Ferro%2C+A.+L.+%282021%29.Music+and+Autism+Spectrum+Disorder%3A+Possible+Effects+on+the+AutisticMind.+&btnG=

- Frego, R. D., Gillmeister, G., Hama, M., & Liston, R. E. (2004). The Dalcroze approach to music therapy. *Introduction to approaches in music therapy*, 15-24. <https://www.researchgate.net/profile/David-Frego>
- Garrett, M. E. (2020). Orff Schulwerk and Autism: Unlocking the Gifts of Students with Autism in the Music Classroom through Orff Schulwerk. https://encompass.eku.edu/honors_theses/736/
- Geoffroy, R. (2022). The Conservation of Resources Theory in Relation to Teacher Stress in Mainstreaming Students with Multiple Disabilities. <https://digitalcommons.liberty.edu/doctoral/3640/>
- Hong, H. J. (2013). Exploring spiritual experiences of Nordoff-Robbins music therapists (*Doctoral dissertation, Molloy College*). <https://www.proquest.com/openview/bcc151900931a749f8ca4d463f71f8d8/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750>
- Howat, R. (1995). *The Art and Science of Music Therapy: A Handbook, London and Toronto: Harward Academic Publishers.*
- Kar T. (2022). *Down Sendromu ve Müzik, Bütünleştirici Eğitimde Özel Gereksinimli Çocuklar İçin Müzik Eğitimi*, Akademisyen Kitabevi
- Katalin E (2005). *The music education of mentally disabled children with the help of the colored score system* retrieved December 22, 2016, from http://www.parafonia.hu/index.php?option=com_content&task=view&id=29&Itemid=41
- Keller, W. (1980). Eröffnungsvortrag. Hochschule für Musik und Darstellende Kunst "Mozarteum" in Salzburg. *Sonderabteilung "Orff-Institut" (Ed.), Symposion "Orff-Schulwerk". Eine Dokumentation, 17-19.*
- Kivijärvi, S., Sutela, K., & Ahokas, R. (2017). A conceptual discussion of embodiment in special music education: Dalcroze Eurhythmics as a case. *Approaches: Music Therapy & Special Music Education*, 8. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/54209>
- Kümbetoğlu B. (2020). *Nitel Araştırmalarda Analiz*, Bağlam Yayıncılık

- Lau, W. C. M. (2005). Can children's social skills be enhanced through singing games in music lesson? <https://repository.eduhk.hk/en/publications/can-childrens-social-skills-be-enhanced-through-singing-games-in--3>
- Malkoç, T., Bağcı. H. (2022). *Bütünleştirici Eğitimde Özel Gereksinimli Çocuklar İçin Müzik Eğitimi*. Akademisyen Kitabevi.
- MEB. (2006). Özel eğitim hizmetleri yönetmeliği. *Resmî Gazete*.31.05.2006/261847. http://mevzuat.meb.gov.tr/html/26184_0.html
- Nachmanovitch, S. (1990). *Free play: The power of improvisation in life and the arts*. New York: GP Putnam's Sons.
- Nordoff, P., & Robbins, C (1977). *Creative music therapy*. New York. John Day. <https://cir.nii.ac.jp/crid/1130282268835668608>
- Nordoff, P. and Robbins, C. (2004). *Therapy In Music For Handicapped Children*. New York: Barcelona Publishers. <https://remix.berklee.edu/able-books/34/>
- Orff, C. (1932). Thoughts about music with children and non-professionals. *Texts on theory and practice of Orff-Schulwerk, basic texts from the years, 2010*, 66-77.
- Orff, C. (2003). *Hareketten Doğan Müzik*. Orff Info, 3, 2.
- Orff, G. (1980). The Orff music therapy: Active furthering of the development of the child. (No Title). <https://cir.nii.ac.jp/crid/1130282269702639488>
- Özel Eğitim Hizmetleri (2012). *Özel eğitim hizmetleri yönetmeliği*. Ankara: Resmi Gazete, 31(2012), 26184. https://orgm.meb.gov.tr/alt_sayfalar/mevzuat/Ozel_Egitim_Hizmetleri_Yonetmeli_2012.pdf
- Pelitteri, J. (2000). Music Therapy in the Special Education Setting, Taylor and Francis. *Journal of Educational and Psychological Consultation*. 11 (3-4), 379-391 <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/10474412.2000.9669421>
- Perkiö, S. (2013). *Orff-Pedagogiikka. Lähestymistapa musiikkikasvatukseen*. [Orff-Pedagogy – Approach on Music Education]. In M. Kaikkonen, T. Oksanen & S. Perkiö (Eds.), Orff-OPS. Musiikkipedagogiikan koulutusohjelman

opetussuunnitelma. [*The Orff Curriculum.*] (pp. 22-29). Helsinki: JaSeSoi – The Orff-Schulwerk Association of Finland.

Plahl, C. (2013). Orff Music Therapy: Active Furthering of the Development of the Child. https://approaches.gr/wp-content/uploads/2015/08/16-Approaches_522013_Plahl_Book-review.pdf

Pratt, R. R. (1991). Music education and medicine: a renewed partnership. *Music Educators Journal*, 77(5), 31-36. <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.2307/3397859>

Rosenbaum, P., Paneth, N., Leviton, A., Goldstein, M., Bax, M., Damiano, D., ... & Jacobsson, B. (2007). A report: the definition and classification of cerebralpalsy. *April 2006 Dev Med Child Neurol Suppl*, 109(suppl 109), 8-14. <https://www.bobaththerapistleri.org/resimekleme/Belge/1762019153827457.pdf>

Schmidt, J. A. (1984). Structural analysis of clinical music: An important tool for music therapy practice and research. *Music Therapy*, 4(1), 18-28. <https://academic.oup.com/musictherapy/article/4/1/18/2756995>

Shamrock, M. (1997). Orff-Schulwerk: An Integrated Foundation: This article on the methodologies and practices of Orff-Schulwerk was first published in the *Music Educators Journal* in February 1986. *Music Educators Journal*, 83(6), 41-44. <https://doiorg.libproxy.eku.edu/10.2307/3399024>

Sutela, K., Juntunen, M. L., & Ojala, J. (2016). Inclusive music education: The potential of the Dalcroze approach for students with special educational needs. <https://taju.uniarts.fi/handle/10024/7578>

Sutela, K., Juntunen, M. L., & Ojala, J. (2020). Applying music-and-movement to promote agency development in music education: a case study in a special school. *British Journal of Music Education*, 37(1), 71-85. <https://www.cambridge.org/core/journals/british-journal-of-music>

Şentürk, N., Erkoç, Y., & Eker, T. Ç. (2020). Heinrich Ullrich Müzik Sistemi: Ulwila Renkli Nota Sistemi ve Çalgıları ile Müzik Eğitimi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 28(5), 1956-1966. <https://dergipark.org.tr/en/pub/kefdergi/issue/56970/803102>

- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (12. Baskı) Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Tarman, S. (2006). *Müzik eğitiminin temelleri*. Müzik Eğitimi Yayınları.
- Tiszai, L. (2016, September). Music belongs to everyone: moments of progress in community music therapy with musicians with severe disabilities. *In Voices: A World Forum for Music Therapy* (Vol. 16, No. 3). <https://voices.no/index.php/voices/article/view/2296>
- Tiszai, L. (2016). The Spirit of Zoltán Kodály in Special Education: Best Practices in Hungary. *Musica Est Donum*, 2016. https://www.researchgate.net/profile/LucaTiszai/publication/308096457_The_Spirit_of_Zoltan_Kodaly_in_Special_Education_Best_Practices_in_Hungary/links/57d9967908ae0c0081efb56c/The-Spirit-of-Zoltan-Kodaly-in-Special-Education-Best-Practices-in-Hungary.pdf
- Ullrich, H. (1991). *Liederbuch für Akkordbrett und Akkordlaute Band 1*. Gernersheim: ULWILA-Verlag.
- Voigt, M. (1998). *Musiktherapie in der Behandlung von Entwicklungsstörungen - die Orff - Musiktherapie heute*. *Musiktherapeutische Umschau* 19(4), 289-296.
- Voigt, M. (2003, November). Orff music therapy: An overview. *In Voices: A world forum for music therapy* (Vol. 3, No. 3). <https://voices.no/index.php/voices/article/view/1655>
- Wigram, T., Prdersen, N. I. and Bonde, L. O. (2002). *A Comprehensive Guide to Music Therapy: Theory, Clinical Practice, Research and Training*. London and Philadelphia: JessicaKingsley. <https://catalog.lib.kyushu-u.ac.jp/ja/recordID/6151490/>

EKLER

Ek-1

Özel Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Müzik Öğretmenlerinin Görüşme Formu

Araştırmaya katkı sağlayacağınız bu görüşme, özel eğitim uygulama okullarındaki ve özel eğitim meslek okullarındaki özel gereksinimli bireylerin müzik eğitimlerini; müziksel boyutlar, müzik öğretimi yöntemleri, özel eğitim ve özel eğitimde müzik eğitimi alanlarının özel gereksinimli bireylerin gelişimlerdeki katkıları ve bilimsel araştırma kural ve güvenilirliği temelinde incelenecektir. Yaptığım bu araştırmanın özel eğitimde çalışan müzik öğretmenlerine, özel eğitim öğretmenlerine, program hazırlama uzmanlarına ve diğer araştırmacılara ışık tutacağını ümit ediyorum. Görüşme formu yoluyla ileteceğiniz bilgiler, araştırmanın amacına ulaşmasında, en değerli verileri oluşturacaktır. Yaptığım tüm görüşmelerde edinilen bilgiler sadece bu araştırmada kullanılacak ve kişisel bilgileriniz tamamen gizli tutulacaktır. İzin verirseniz, görüşmeyi kaydetmek istiyorum. Böylece zamanı daha iyi kullanarak sorulara vereceğiniz yanıtları detaylandırabilme fırsatı bulabileceğim. Bu araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz için teşekkür ederim.

Cem İNCESU

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Eğitimi

Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi

- 1.Özel gereksinimli bireylerin müzik eğitimlerinde hangi müziksel boyutları kullanıyorsunuz? Lütfen konuyla ilgili olarak kendi uygulamalarınızı açıklar mısınız?
- 2.Müzik derslerinde uygulanan müziksel boyutlardan “Şarkı Söyleme” ve “Koroda Şarkı Söyleme” uygulamalarının, özel gereksinimli öğrencilerinizin müziksel gelişimlerine katkıları konusunda görüşlerinizi lütfen belirtir misiniz?
3. Müzik derslerinde uygulanan müziksel boyutlardan “Hareket ve Ritim Çalışmaları” uygulamalarının özel gereksinimli öğrencilerinizin müziksel gelişimlerine katkıları konusunda görüşlerinizi lütfen belirtir misiniz?
4. Müzik derslerinde uygulanan müziksel boyutlardan “Müziksel Doğaçlama” uygulamalarının özel gereksinimli öğrencilerinizin müziksel gelişimlerine katkıları konusunda görüşlerinizi lütfen belirtir misiniz?

5. Müzik derslerinde uygulanan müziksel boyutlardan “Nota ve Solfej Eğitimi” uygulamalarının özel gereksinimli öğrencilerinizin müziksel gelişimlerine katkıları konusunda görüşlerinizi lütfen belirtir misiniz?
6. Müzik derslerinde uygulanan müziksel boyutlardan “Enstrüman Eğitimi” uygulamalarının özel gereksinimli öğrencilerinizin müziksel gelişimlerine katkıları konusunda görüşlerinizi lütfen belirtir misiniz?
7. Bildiğimiz gibi özel gereksinimli bireylerin müzik eğitimlerinde bazı özel eğitsel yöntemlerden yararlanılmaktadır. Örneğin Kodally, Dalcroze Eurhythmics, Nordoff-Robbins, Orff Schulwerk, Ulwila v.b. Siz özel gereksinimli öğrencilerinizin müzik eğitimlerinde hangi eğitsel yöntemleri kullanıyorsunuz? Bunlar dışında yararlandığınız başka eğitsel yöntemler var mı? Lütfen kısaca belirtir misiniz?
8. Özel gereksinimli öğrencileriniz müzik derslerinize ilgiyle katılıyorlar mı, müzik derslerinizi heyecanla bekliyorlar mı? Öğrencilerinizin müzik eğitimlerine ilgilerine ilişkin gözlemlerinizi lütfen belirtir misiniz?

Ek-2

Özel Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Özel Eğitim Öğretmenlerinin Görüşme Formu

Araştırmaya katkı sağlayacağınız bu görüşme, özel eğitim uygulama okullarındaki ve özel eğitim meslek okullarındaki özel gereksinimli bireylerin müzik eğitimlerini; müziksel boyutlar, müzik öğretimi yöntemleri, özel eğitim ve özel eğitimde müzik eğitimi alanlarının özel gereksinimli bireylerin gelişimlerdeki katkıları ve bilimsel araştırma kural ve güvenilirliği temelinde incelenecektir. Yaptığım bu araştırmanın özel eğitimde çalışan müzik öğretmenlerine, özel eğitim öğretmenlerine, program hazırlama uzmanlarına ve diğer araştırmacılara ışık tutacağını ümit ediyorum. Görüşme formu yoluyla iletteceğiniz bilgiler, araştırmanın amacına ulaşmasında, en değerli verileri oluşturacaktır. Yaptığım tüm görüşmelerde edinilen bilgiler sadece bu araştırmada kullanılacak ve kişisel bilgileriniz tamamen gizli tutulacaktır. İzin verirseniz, görüşmeyi kaydetmek istiyorum. Böylece zamanı daha iyi kullanarak sorulara vereceğiniz yanıtları detaylandırabilme fırsatı bulabileceğim.

Bu araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz için teşekkür ederim.

Cem İNCESU

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Eğitimi

Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi

1.Özel eğitimde müzik eğitiminin, özel gereksinimli bireylerin bilişsel gelişimlerine katkıları konusunda bu eğitim kurumlarında çalışan bir uzman olarak görüş ve gözlemlerinizi paylaşabilir misiniz?

2. Özel eğitimde müzik eğitiminin, özel gereksinimli bireylerin sosyal gelişimlerine katkıları konusunda bu eğitim kurumlarında çalışan bir uzman olarak görüş ve gözlemlerinizi paylaşabilir misiniz?

3. Müzik derslerinde uygulanan müziksel boyutlardan şarkı söyleme ve koroda şarkı söyleme, hareket ve ritim çalışmaları, müziksel doğaçlama, nota ve solfej eğitimi, enstrüman eğitimi uygulamalarının özel gereksinimli bireylerin bilişsel gelişimleri açısından hangi müziksel boyutun daha etkili olduğunu sıralama yapıp açıklayabilir misiniz?

4. Müzik derslerinde uygulanan müziksel boyutlardan Şarkı söyleme ve koroda Şarkı söyleme, hareket ve ritim ŐalıŐmaları, müziksel doĐaŐlama, nota ve solfej eğitimi, enstrüman eğitimi uygulamalarının özel gereksinimli bireylerin sosyal gelişimleri aÇısından hangi müziksel boyutun daha etkili olduğunu sıralama yapıp aÇıklayabilir misiniz?
5. Özel gereksinimli Ğrencileriniz müzik derslerine ilgiyle katılıyorlar mı, müzik derslerini heyecanla bekliyorlar mı? ÖĞrencilerinizin müzik eğitimlerine ilgilerine ilişkin gözlemlerinizi lütfen belirtir misiniz?

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Cem İNCESU

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi: İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarı/Sahne Sanatları/Opera

Formasyon: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

İş Deneyimi:28/09/2015 tarihinden itibaren MEB'te çalışmaktadır.

